№ 68 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג. | 21 marca 1927 r. | מאָנטאָג, י"ז אדר ב' תרפ"ז

פ.פ.ס. אין שאַרפער אָפּאָזיציע צו דער רעגירונג

צוליב'ן אויסגאַנג פון טעקסטיל-שטרייק אין לאָדז.

וואַרשע, 20. מערץ (טעלעפאָניש) באַלד נאָכדעם, ווי עס איז שבת אָוונד אָנגעקומען קיין וואַרשע די ידיעה וועגן אויסגאַנג פון לאָדזער טעקסטיל-שטרייק, איז פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע זיצונג פון צענטראַל-קאָמיטעט פון פ. פ. ס. און פון דער צענטראַלע פון דיקלאַסען-פאַראיינען אין וואַרשע. נאָך אַ באַראַטונג פון פולליכע שעה האָבן בײַדע אָרגאַניזאַציעס אָנגענומען אַ זעהר שאַרפע אָפּאָזיציע-געלע רעזאָלוציע געגען פּילסודסקי'ס רעגירונג.

אין דער רעזאָלוציע ווערט אַרקלערט, אַז בײַדע אָרגאַניזאַציעס שטעלען פעסט, אַז דער קאַפּיטאַליזם האָט איצט אָנגעהויבען אַ גענעראַל-אָפענסיוו אויף די סאָציאַלע אַרבעטערוגען פון דער אַרבעטערשאַפט אין פּוילען, ווי אויך, אַז די רעגירונג פאָלט צוליב איהר קאַפּיטאַליסטישן אַרויסגעהער אונטער דער השפעה פון דער דאָזיגער אָפענסיוו.

בײַדע אָרגאַניזאַציעס — ווערט ווייטער געזאָגט אין דער רעזאָליוציע — אָנערקענען דעריבער פאַר נויטיג תיכף צוצוזעצן אַ סאָלידאַרן קאַמף פון די אַרבעטער פאַר זײַערע רעכט און בעדערפענישן. עס איז אויך אַרומגערעדט געוואָרען די מעכנישע פרעגען פון אַ קאַמף. וואָמענס נאָכאַמאָל שאַרף איז קודם כל געוועזט געגען דער רעגירונג.

ביי „פּיאַסט" בלייבט אַלץ ביים אַלטען

זיי חלומען אפילו נישט צו שליסען שלום מיט דער רעגירונג.

וואַרשע, 20. מערץ. (טעלעפאָניש) אין עטליכע צײַטונגען האָט זיך פיט אַ מאָר שעה צוריק געוויזען אַ ידיעה, אַז אַ געוויסע גרופּע אינפלוענטשע פּיאַסטאָווצעס האָבען געפאָדערט פון הויפּט-קאָמיטעט פון זײַנער פּאַרטיי צו עגדאָרן איהר ביז איצטיגע נעגאַטיווע שטעלונג צו פּילסודסקי'ס רעגירונג. איצט האָט דער סטם-קלוב פון די פּיאַסטאָווצעס אַרויסגעלאָזט אַ מעלדונג, אַז אַזאַ מין דעקלאַראַציע איז נאָך ביז איצט נישט דערהאַלטען געוואָרען, דאַגעגען האָבען 6 פּיאַסטאָווצעס, צווישען וועלכע עס געפינען זיך 3 מיניסטעריאַל-בעאַמטע געפאָדערט אויף אַ פאַרזאַמלונג מיצווערבײַשען מיט דער איצטיגער רעגירונג.

נאָך די ערקלערונגען, וואָס דער הויפּט-קאָמיטעט האָט זיך געגעבען, האָבען צוטיף תיכף צוריקגעצויגען זיך פון דער פאָדערונג.

בעזײַטיגט די יודישע ריכטער אינ'ם פּראָצעס געגען פאָרד'ן.

נעוו-יאָרק, 20 מערץ (טעלעגראַפיש דורך יט"א) אינ'ם פּראָצעס געגען פאָרדן, זעגען לויט'ן פאָרשלאָג פון פאָרד'ס פערטווידיגער אויסגעשלאָסען גשוואָרען פון ריכטער-קאָמפּלעט 2 יודישע מוטגלויבער. לויט'ן פאָרשלאָג פון שאַפּיראָ'ן און אויך אויסגעשלאָסען געוואָרען אונז ריכטער, וואָס אונז אַ מוטגלויבה פון „קלאַן קלוקס-קלאַן".

נאָך לאַנגע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 55 יאָהר נ"ע

מלכה פאַלצמאַן

געב. יאַסקאָוויטש.

די לויה קומט פאַר היינט, 12 אַ זייגער מיטאָג פון פרויער-הויז וואָלבאָרסקע 30, וועגען וואָס מ'טאָלן מיט די אין טיפן פרויער געבליבענע זיהן, טעכטער, איידעמס, שווינגער-טעכטער, אייניקליך, אור-אייניקלעך און אור-אור-אייניקלעך.

Dnia 19 marca r. b. po krótkich lecz ciężkich cierpieniach zmarł nasz najukochańszy

B. P.

DAWID BUKIET

obywatel i przemysłowiec m. Łodzi

przeżywszy lat 68.

Wyprowadzenie drogich nam zwłok nastąpi dziś w poniedziałek, dn. 21 marca 1927 r. o godz. 12-ej w poł. z domu żałoby przy ul. Al. Kościuszki 13, o czem zawiadamiają pozostali w nieutulonym żalu

Córki, Synowie, Brat, Synowe, Zięciowie, Wnuki i Rodzina.

היינט דער סיום הספר

פון סלאָנימער שטיבעל.

די גבאים פון די סלאָנימער חסידים זענען פורץ אַלעמען, וואָס האָבען זיך געכאַפּט בעשטיינט אין סיום, ווי אויך אַלע אַנדערע פראַנטערעסירטע פערזאָנען, אַז צוליב דעם, וואָס די לעצטע יריעה פון ספר איז גישט געווען הי תעריג אין אָרדנונג געברענגט, איז דער סיום אָנגעלעגט געוואָרען פון געכאַפּען אויף היינט, מאָנטאָג, פרשת שמיני 6 אָוונד אין לישוישען בית המדרש, קילינסקיעגע 29.

מכתב תודה

את תודתנו הנלבבה אנו מביעים להגאון

משה מרדכי ליגיערנער

עבור רב פעולותיו

לרגלי נסיעתו לאמריקה חננו מברכים אותו שיוכה לעבוד שם בצרכי צבור באמונה וד' ישלם שכרו.

בית החסידים דסאכאטשוב
פולנאצנא 7.

עס קלינגט שוין איז גאַנץ לאָדז,

אַז אַלע אַרט ביטעם, פאַדאָניעס, רעסורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַציעס און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אָפּגעסטאָפּן, אַמביליגסטען און אַמשגעלסטען אָרלעדיגט אין ביורא

„פּאַלאַניא" אַלעיע 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען פרטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער. — איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָפעסיאָנעל וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפמאַנען מיט אייגענע קאַסטען.

ווער ווייסט?

פרייטאָג ד. 18. מערץ 1927 איז אָפּגעגעבען פון דער היים די פרוי נוטשא קאַהן, געקלידעט אין אַ קאַראַקולענעם מאַנטעל, גרוי זיידענעם היט און ביז יעצט נאָך נישט אַ היים געקומען. ווער עס האָט אַ ידיעה וועגען איהר ווערט געבעטען מיטצוטיילען צו קאַהן, וווסכאַדניאַ 23, טעל. 31-48.

1107

אַכטונג! אַכטונג!

חברים ציימונגס-פערשפּרייטער,

היינט, מאָנטאָג, 7 אָוו. קומט פאַר אין אייגענעם לאָקאַל פּיעטריקאָווער 66 №

אַ גענעראַל-פערזאַמלונג

פון אַלע ציימונגס-פערשפּרייטער מיט דער בעטייליגונג פון פאָרשטעהער פון קולטור-אַט און ה' פסח אַלבערט, פון דער וואַרשעווער צענטראַלע. אַלע זיי איינער מוזן איהר קומען! מיט אַכטונג

די פערוואַלטונג פון פ"פ פון ציימונגס-פערשפּרייטער אין פּוילען. עס. אין לאָדז.

Dr. Prybulski

זאַוואָדזקאַ 1 :— טעלעפאָן 25-35

וועגעטאַרישע האָר- און הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכקייט.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל) און רענטגען-שטראַלען.

נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אָנ.אָון 4—8: פון 4—5

לעזט און אַבאָנירט

„לאָדזער טאָגעבלאַט"

דער צענטער. סוחרים און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד

אויף דער לאָדזער וואַיעוואָדזטוואָ, פּיעטריקאָווער 10,

מאַכט בקאַנט, אַז די יודישע אָפּטיילונג בײַם פאַראיין אין די פאַרזאָנען פון די ה"ה

אדוה. ר. קעמפּנער, ד"ר גלאַטער

און אַפּליקאַנטען זויבערמאַן און זעלמאַנאָוויטש

איז צוגעשטעלט צו דער אָפּטיילונג.

נעמט אָן פון 6—8 נאָכמ. אויסער פרייטאָג און שבת.

טיכטיגע

שטאָפּערינס

פאַר קאַמגאַרן-קלידערשאַפטן אויף ביקערעש (רוטעניען) ווערען פון זאַפּאָרט אָנגענומען.

יוליוס-גאַס 4, וואוינונג 4, פראָנט 1 שטאָק.

פון 3—4 נאָכמיטאָג.

1091

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגעטאַרישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכקייט.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

23 פּאָלודניאָווא 23

טעל. 26-40

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד. אָוונ.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און האָרן-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 אָוונד.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-וועגעטאַרישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

דזיעלנא 9, טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

מלחמה-אלארמען אויפ'ן באלקאן.

געעפענט דעם פינאנץ-ראט ביים פינאנץ-מיניסטעריום.

פאר אנ'אויסברוך פון מלחמה אויפ'ן באלקאן.

רוים, 20 מערץ (פאט) די איטאלי-יענישע צייטונגען ברענגען אלארמירענ-דע ידיעות וועגען גרויסע פארברייטונגען אין יוגא-סלאוויען אנצופאלען אויף אלבאניען.

אין אלבאניען ווערען צוגעגרייט אלע פערטיידיגונגס-מיטלען נישט צו דערלא-זען דעם מארש פון יוגא-סלאווישען מי-ליטער אויף אלבאניען.

בעלגראד, 20 מערץ (פאט) די סערבישע טעלעגראפען = אגענטור איז אפיציעל בעפולמעכטיגט געווארען אפ-צולייקענען אלע קלאנגען פון דער אי-טאליענישער פרעסע וועגען א פערמיי-נער אקציע פון יוגאסלאוויען געגען אל-באניען.

פאריז, 20 מערץ (פאט) די גאנ-צע פאריזער פרעסע רעדט זעהר לעב-האפט ארום די ידיעות וועגען די יוגא-סלאווישע קריגס-הכנות געגען אלבאניען א טייל צייטונגען לעגען פאר, אז ענג-לאנד און פראנקרייך זאלען אנטשליסען מיטלען נישט צו דערלאזען צום אויס-ברוך פון דער שרפה אויפ'ן באלקאן.

זיך געעפענט דער פינאנץ-ראט ביים פינאנץ-מיניסטעריום.

ווארשא, 20 מערץ (פאט) היינט איז פארגעקומען די פייערליכע עפענונג פון פינאנץ-ראט. דער פינאנץ = מיניס-טער משעלאזישט האט געעפענט די זיצונג מיט א לענגערער רעדע, אין וועל-כער ער האט אנגעוויזען אויף די וויכטי-גע אויפגאבען פון פינאנץ-ראט און צום סוף האט ער אנגעגעבען א בעריכט ווע-גען דער פינאנציעלער לאגע און איצטי-גען מאמענט און וועגען די נייע פלע-נער און די שטייער-ענינים.

נאך דער רעדע איז פארגעקומען א לעבהאפטע דיסקוסיע. אויף דער זיצונג איז צווישען די מיטגלידער פון ראט פינאנצערגעמייטלט געוואהלען דער נעזעץ פראיעקט וועגען שטייערן, וועלכער וועט געשטעלט ווערען אויף דער טאג-ארדנונג פון פינאנץ-ראט.

דאס יודישע שול-וועזען אין בולגאריען.

סאפיא (יט"א) היינט צו טאג האל-טען אוים די יודישע קהלות אין בולגא-ריען 25 שולען, אין וועלכע עס לערנען זיך 3.525 קינדער. דער אלגעמיינער בוד-זשעט פון די שולען בעטרעפט 7600.000 לעוואס א יאהר. דער גאנצער בודזשעט ווערט געדעקט דורך די יודישע קהלות און פאלט צולאסט אויף די יודישע שטייער-צאהלער. די צענטראלע יודישע קאנסיסטאריע מאכט פערשידענע בע-מיהונגען אויף צו בעקומען א שטענדיגע סובסידיע פון דער רעגירונג פאר'ן יו-דישען שול-וועזען אין דער הויך פון אנ-דערהאלבען מיליאן לעוואס.

פויל נאטאנ'ס לויה איז בערלין.

בערלין, 20 מערץ (טעלעפאניש דורך יט"א) היינט איז פארגעקומען די לויה פון פויל נאטאן. אין דער לויה האבען זיך בעטייליגט דעלעגאציעס פון אלע יודישע ארגאניזאציעס אין דייטש-לאנד, ווי אויך א דעלעגאציע פון די מזרח-יודען.

א ווארימען הספד איבער'ן פער-שטארבענעם האט געהאלטען דער בע-וואוסטער פיהרער פון די דייטשע סא-ציאליסטען עדוארד בערנשטיין, וועל-כער האט בעצייכענט דעם פערשטארבע-נעם אלס איינער פון די ערשטע קעמפ-פער פון דער דעמאקראטיע, וועלכע האבען געברענגט צים אונטערגאנג פון לו-דענדארפישען גייסט.

אין נאמען פון „דזשאינט" און פון אמעריקאנער יודענטום האט געהאלטען א רעדע דער דירעקטאר פון „דזשאינט" ד"ר בערנארד קאהן, וועלכער האט גע-זאגט, אז פויל נאטאן איז געווען דער אינגיציאטאר, פונ'ם גרויסען הילפס-ווערק, וואס דאס אמעריקאנער יודענטום האט געשאפען פאר די געליטענע יו-דען אין מזרח-אייראפא. אין נאמען פון רוסישען יידענטום האט געהאלטען א הספד דעם דילמער טייטעל, וועלכער האט בעצייכענט דעם פערשטארבענעם אלס א היסטארישע געשטאלט.

א רעפארם-ראבינער פיהרט איין דעם קאטוילישען מנהג פון ווידוי (ספאוויעדזש).

סט. לואי (יט"א) די הויגע צייטונ-גען האבען מיטגעטיילט, אז דער רע-פארם-ראבינער שמואל מהורמאן האט איינגעפיהרט פאר די מיטגלידער פון זיין שוהל דעם קאטוילישען מנהג פון „קאנפעסיאנעל" (ווידוי-צערעמאניע אין דער קאטוילישער קירכע). דאס הייסט, אז יעדע וואך קענען די מתפללים פון דער שוהל קומען צום ראבינער און זיך מתוודה זיין אין זייערע זינד.

אין א געשפרעך מיט א פארשטעהער פון דער יט"א, האט ראבינער מהורמאן ערקלערט, דאס ער האט נישט געהאט ברעה איינצופיהרען דעם ווידוי-סיסטעם לויט'ן מיטער פון דער קאטוילישער קירכע. ער שטרעבט נאר אנצוקניפען אינטימע פערבינדונגען צווישען דעם ראבינער אלס גייסטיגען פיהרער פון דער קהל און די מיטגלידער, וואס ווע-לען זיך קענען מתודה זיין אין זייערע זינד און נאכדעם זיך פיהלען גרינגער אויפ'ן הארצען. דער ראבינער האט ער-קלערט, אז ער האט בעשטימט געוויסע שעה'ן אין דער וואך. ווען ער וועט אויפ-נעמען אזעלכע וואס ווילען שטרעבען זיך אויסרעדען דאס הארץ פאר איהם אדער האלטען מיט איהם אנ'עצה וועגען זייערע דאגות און צרות.

סיום הספר אין סלאנימער שטיבעל.

דער סיום-הספר אין סלאנימער שטי-בעל, וואס האט געזאלט פארקומען נעכ-טען, וועט פארקומען היינט אין ליט-ווישען בית-המדרש אויף קילינסקי 29.

אמעריקאנער געריכט ערלויבט יודישע סטודענטען נישט צו זיין אנוועזענד בעת קריסטליכע תפילות.

באפאלא (יט"א) דא איז פארגע-קומען א פראצעס געגען א יודישען סטו-דענט, וועלכער האט זיך ענטזאגט צו בעזוכען קריסטליכע תפילות אין וועלכע עס בעטייליגען זיך אלע שולער פון הוי-כען מיטעלשולען אינסטיטוט. דער פרא-צעס האט ארויסגערופען א גרויסען אינ-טערעס אין פערשידענע קרייזען.

דער ראט פון אינסטיטוט האט אויס-געשלאסען דעם סטודענט פון אינסטי-טוט און אנגעקלאגט זיין פאטער אין גע-ריכט, ער זאל בעצאהלען שכר-לימוד פאר זיין זוהן פאר א יאהר צייט, ניט קוקענדיג דערויף, וואס זיין זוהן איז פון אינסטיטוט בעזייטיגט געווארען. ווען דער ריכטער האט זיך בעקענט מיט'ן אינהאלט פון פראצעס, האט ער גע-לויבט די האנדלונג פון יודישען סטו-דענט פאר זיין מוט נישט מותר צו זיין אויף זיינע פרינציפען, און בעפרייט דעם פאטער פון סטודענט צו בעצאה-לען די סומע, וועלכע איז פון איהם גע-פאדערט געווארען.

לואי מארשאל רופט די אמעריקאנער יודען צו א געמיינזאמער ארבייט „טובת א"י".

פילאדעלפיע (י. ט. א.) דא איז פערעפענטליכט געווארען א בריף פון לו-אי מארשאל צום ריכטער וויליאם לואי, פערזיצער פון דער ארץ-ישראל-קאמפא-ניע אין אמעריקא. אינ'ם בריף שטעלט זיך מארשאל אב באריכות אויף דער געמיינזאמער טעטיגקייט צווישען ציוניס-טען און נישט-ציוניסטען בנוגע דער ארץ - ישראל'דיגער אויפבוי-ארבייט און שרייבט: ווען די מיינונגס-פערשידענהייטען וואס האבען געהערשט צווישען דעם אמעריקאנער יודענטום זענען אויסגע-גלייכט געווארען אויף א צופרידענשטעל-לענדען אופן און ווען עס איז געשאפען געווארען א פולקאמע הארמאניע איז צו האפען, אז מיר וועלען קענען ארבייטען אלע צוזאמען לטובת די אונטערנעהמונ-גען אין וועלכע עס איז פעראינטערעס-סירט יעדער אויפריכטיגער יוד.

יעדע אונטערנעהמונג-שרייבט ווייטער לואי מארשאל - מוז אנגעשאצט ווערען לויט איהר וויכטיגקייט און מען האפען אויף דער גוטהערציגקייט פון אמעריקא-נער יודענטום ווי אויך אויף זייער טע-טיגליכקייט. דאס זיי וועלען זיך ערגרי-פען מיט גאנצען הארצען פאר יעדער אונטערנעהמונג, וואס פערדינט טיכטיגע און סונדערבאהנעלע שטיצע.

היינט-צו-טאג ווען די גויס אין ארץ-ישראל איז שטארק ווען די אויפבוי-ארבייט, וועלכע איז גוישיג פאר דער ענטוויקלונג פון פאלעסטינא מוז פראגי-רעסירען און ווען אין דער זעלבער צייט איז פערהאנגען א פראגע פון שאפען באל-דיגע הילף אהן עבלינונג, זאג איך גאנץ קלאר נישט קוקענדיג אויף די מיטפערשטענדנישען פון פריהער. מוז יעדער איינער פון אונז בעטראכטען פאר זיין פליכט צוקומען מיט באלדיגער רע-טונג.

אין בריף ווערט פערנער געזאגט: עס ווערען איצט געמאכט צוגרייטונגען פאר א גענויער אונטערזוכונג פון עקאנאמי-שען מכח די אגריקולטורעלע, פינאנציע-לע און האנדעלס-פראבלעמען פון ארץ-ישראל. די אונטערזוכונג וועט ענגע-פיהרט ווערען אונטער א אונפארטייאי-שער אויפזיכט. דאס וועט מעגליך מא-כען צו סיסטעמאטיזירען די גאנצע ארץ-ישראל טעטיגקייט און ווערט אויסגעפיהרט ווערען און וועלכע ברענגען די גרעסטע נוצען פאר יענעם וואס שטרעבען דערצו.

ישראל טעטיגקייט און עס איז פערהאן א גרונד צו ערווארטען אז די רעזולטא-טען פון דער אונטערזוכונג וועלען האבען א אויסערגעווענליכען ווערט פאר דער ווייטערער ארבייט אין ארץ-ישראל, די אלע יעניגע וואס האבען זיך ביז איצט אבגעהאלטען פון בעטייליגען זיך אין דער עקאנאמישער און אינדוסטריעלער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל מוזען איצט אקטיוו מיטהעלפען אין דער דאזי-גער וויכטיגער אויפגאבע אויפצולעבען דאס לאנד פון אונזערע אבות און צו שאפען דארט עגזיסטענץ-מעגליכקייטען פאר יענען וואס שטרעבען דערצו.

אויפרוף!

דער הילפס-פעראיין

„תומכי-אורחים"

ארגאניזירט א גרויסע פסח-אקציע געדענקט, אז טויזענדער נויט-בעדערפ-טיגע בכבוד'ע יודישע פאמיליעס ווארטע אויף הילף! אויף די טויזענדער גבירים ליגט א חוב די פסח-אקציע פון „תומכי אורחים" אונטערצושטיצען.

דער פעראיין „תומכי אורחים" נעמט אונטער היי-יאהר פסח א גרויסע אקציע און ווי עס איז צו ערווארטען איז עס פערלויפיג די איינציגע הילפס-אקציע אויף לאדז.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער גאנצער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג אונטערשטיצט די אקציע מיט א ברייטער האנד, ווייל הונדערטער משפחות ווארטען א דאנק „תומכי אורחים" האפענ-דיגע מעגליכקייט צו פייערען דעם גרויסען יום-טוב פסח. צו דעם צוועק ווענדען זיך צו אייך ווענדען מערח.-מיטגלידער און אויך גבאים פון שטיבלעך און שוהלען מיט ספעציעלע שפענדע-בלאקס. אויך האבען מיר ארויסגעשיקט איינקאסירטען זאמלען שפענדען, און דער שפענדער ווערט בעגעבענט ביים געד"ר געבען צו זיין אויפמערקזאם, אז דאס שפענדע-בי-כע" זאל האבען די אונטערשריפטען פון פרעזעס, סעקרעטאר און קאסירער און אונטער דעם פערזאמלונגס-שטעמפעל. עס איז צו ערווארטען, אז די יודישע בע-פעלקערונג וועט די אקציע ווי געהעריג אונטערשטיצען. מיט דרך-ארץ

די פערוואלטונג פון „תומכי אורחים"

פרעזעס דאזאר ליזער פליוואצקי.

טעאטער „סקאלא"

18 ציגעלניאנא 18

לעצטע פארשטעלונג!

פון דער ווארשעווער פעראייניגטער טרופע

מיט'ן אנטייל פון די בעוואוסטע ארטיסטען

פרוי עווא שטאקפעדער, רעזשיסער: מ. סליין, ש. ראוע, א. שטאקפעדער, ס. ווינדער

היינט, מאנטאג, דעם 21-טען מערץ 8.30 אוונט

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג צו ביליגע פרייזען

קעניג אחשורוש

כאר און ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ל. זעלמאן.

בילעטען אין קאסע פון טעאטער „סקאלא".

אכטונג

צייטונגס-פערשפרייטער און לעזער-פובליקום —

היינט, איז ארויסגעגעבען א שטרייק געגען „היינט"-„מאמענט". מיר פאדערען אויף אלע צייטונגס-פערשפרייטער נישט צו פערשפרייטען די דערמאנטע צייטונגען ביז זיי וועלען נאכגעבען אונזערע גערעכטע פאדערונגען. גלייכצייטיג ווענדען מיר זיך אויך צום לעזער-פובליקום, אז זיי זאלען נישט קויפען די אויבענדערמאנטע צייטונגען ביז שטרייק-ברעכערס ביז אונזערע גערעכטע פאדערונגען וועלען בעריקזיכטיגט ווערען. מיט אכטונג

די פערוואלטונג

פון פראפ. פעראיין פון צייטונגס-פערשפרייטער אין ווילנא-אבטיילונג אין לאדז.

איינדרוקספולע פייערונג אין „העלענובעק".

לכבוד דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון פערדינסטפולען „אבי היתומים", מרדכי חיים רומקאווסקי.

נעכטען איז אין דעם אינטערנאט און פארמע „העלענובעק" פארגעקומען די פייערונג פון 50-יעהריגען יובילעאום פאנ'ם פרעזעס פון די אינטערנאטען אין „העלענובעק" און פון „באמאץ" ה' מרדכי חיים רומקאווסקי.

ארום 3 נאכמיטאג האט זיך אנגעהויבען דאס אנפאהרען פון די פערוואל-טונגס-מיטגלידער פון ביידע אינטערנא-טען, פרעסע-פארשטעהער, דעלעגאציעס געסט און מיטגלידער, וועלכע מאכען א שפאציר איבער דער פאסטעסיע און בע-ווינטערען דאס הערליכע ווערק, וואס דער יובילאר האט געשאפען.

4 נאכמיטאג בעזעצען זיך די געסט ארום די שעהן-סערווירטע טישען אין איינעם פון די זאלען פון אינטערנאט. ס'קומט אן דער יובילאר, וועמען דער גרויסער פערזאמעלטער עולם, אזוי אויך די יתומים-קינדער, אויך דאס בעגרי-סען מאכען רוישיגע אוואציעס.

צו דער פייערונג איז אויך געקומען א דעלעגאציע פון דער קהלה און די פער-זאנען פון די ה"ה: אלי' קארא און פלי-וואצקי. דער גאנצער ציוניסטישער קא-מיטעט מיט דעם. ד"ר ראזענבלאט און כעג. ד"ר ברוידא בראש.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג עפענט דער וויצע-פרעזעס ה' ליב אורי-סאן ביי א געהויבענע שטימונג די פייע-רונג און ליינט דורך אנ'אדרעס פון דער פערוואלטונג לכבוד דעם חתן היובל און טייערע ווערטער גיט דער רעדנער אנ'איבערבליק איבער די גרויסע ארבייט פון ה' רומקאווסקי, שילדערט די שטארקע ענערגיע און דעם איינזערגעם ווילען פונ'ם יובילאר. צווישען אנדערן דערמאנט אויך ה' אוריסאן, אז ס'וועגען שוין פארנעבריינט 800 טויזענד צייגעל צו בויען ביים אינטערנאט א האנדווער-קער-שולע פאר א טישלעריי און שלאס-סעריי, אין דריי חדשים ארום, זאגט דער רעדנער, וועט אין „העלענובעק" קלאפען דער האמער און ס'וועט שניידען די שטאלענע זעג!

נאך דער בעגריסונג שפילט דער אר-קעסטער פון „בר כוכבא" די „התקוה", וואס דער עולם האלט אונטער מיט גע-זאנג.

אין נאמען פון „אוהל יעקב" בעגריסט ה' שמואל לעוו דעם לאדזשער „אבי היתומים", ווינשענדיג איהם אריכת ימים.

אין א שעהנעם העברעאיש בעגריסט דעם יובילאר דער יתום גרינבאל, ער איז שוין איצט א זעלבסטשטענדיגער יונגערמאן, ער איז געקומען אבגעבען זיין „אפיקאן" א שבח, וואס א דאנק איהם האט ער דעם מוט ארויסצוטרע-טען מיט א העברעאישער בעגריסונג פאר אזא אוידיטאריום.

א שטארקען רושם אויף דעם פערזא-מעלטען עולם מאכט דאס ארייננברענגען פון די יתומים-קינדער א שעהן אויסגע-ארבייטע בילד פון 33 קינדער וואס האבען שוין פערלאזט דעם אינטערנאט אלס נוצליכע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט.

דאס בילד ווערט ארומגעטראגען דורכ'ן זאל, די גאנצע צייט אפלאדירט דער עולם בעגייסטערט.

אין נאמען פון דער קהלה בעגריסט ה' קארא, ער בעוואונדערט דאס גרויסע ווערק, וואס איז א דאנק רומקאווסקי'ס ענערגיע געשאפען געווארען. ליידער האט די לאדזשער יודישע קהלה ביז איצט נישט אונטערשטיצט „העלענובעק" ווי געהעריג. ה' קארא פערזיכערט אבער, אז ער וועט מיט אלע כחות ווירקען אויף דער קהלה-פערוואלטונג אונטערצושטי-צען „העלענובעק".

אנ'איינדרוק מאכט אויף די פערזא-מעלטע א צווישענרוף פון א יתום: „ניי-דער מיט דער קהלה-מעהרהייט, וועלכע אונטערשטיצט נישט אונזער „העלע-נובעק"!..

ה' גוטערמאן אין נאמען פון „ועד העירוני" האלט א ווארימע רעדע און ענדיגט מיט די ווערטער: „גיה ווייטער חבר רומקאווסקי דיין וועג, אויף וועלכען דו ביזט געגאנגען ביז איצט, דו וועסט דורך דיין דערגרייכען אויספערטיגען!

א יונגע יתומה הירש (פון אינטערנאט „באמאץ") בעגריסט אין העברעאיש. צום סוף פראגט זי אונטער דעם יובי-לאר א מתנה א שעהן געשטיקטע קישעלע אויסגעפערטיגט פון די קינדער פון „באמ-מאץ".

א שטארקען איינדרוק מאכט די בע-גריסונג פון דעם יתום אלשטיין. ער ווייזט ארויס גלענצענדע פעהיגקייטען אלס רעדנער. ער אונטערשטרייכט ה' רומקאווסקי'ס הילפס-פערדינסט, וואס ער האט א סוף געמאכט צום רחמנות-גע-פיהל בנוגע דעם יתום: נישט קיין רחמנות = געפיהלען ווילען מיר ארויס-רופען, אונזער צוקונפט ליגט אין אקער-אייזען, די ערד איז די מאמע, וואס שפייזט אונז, און דער יובילאר איז אונ-זער ליבער טאטע. ס'רעדען א רייהע יתומים און יתומות פון „העלענובעק" און פון „באמאץ".

נאך די רעדעס פון די קינדער פרא-גען די קינדער דעם יובילאר אונטער א מתנה א אויסגעהאפטען קישעלע און א זילבערנע טאץ, געקויפט פון זייערע אפ-שפארונגען.

דאס ווארט בעקומט סעג. ד"ר ברוי-דע. ער פערגלייכט מרדכי רומקאווסקי מיט מרדכי הצדיק פון מגילת אסתר. בעטאנענדיג רומקאווסקי'ס פערדינסטען פיהרט אוים דער רעדנער, די קינדער, וואס מיר זעהען דא, האט דער חתן היובל אויף זיינע הענד אויפגעהאדעוועט, ווי אנ'אמת'ער פאטער האט ער אלע פריידען און ליידען פון די דאזיגע קינדער מיטגעמאכט, זיין כח ליגט אין זיין ליבע צום יתום. און אט דער פער-זענליכער בעציהונג צום יתום, האט ה' רומקאווסקי קיין גלייכען נישט.

דער פארזיצענדער פון דער פייערונג ה' ל. אוריסאן מעלדעט, אז דאס ווארט האט געבעטען ד"ר ראזענבלאט, ער בעט איהם אבער, מחמת עס האט געבעטען דאס ווארט נאך א חשוב'-ער רעדנער — דער 4-יעהריגער יתום עדעק'ל. דער „רעדנער" נעמט ארויף אויפ'ן טיש, און האלט זיין „בעגרי-סונגס-רעדע" (א שיר לכבוד דעם יובי-לאר) ביי א דונער פון אפלאדירונגען.

דעם. ד"ר ראזענבלאט ערקלערט אין זיין רעדע, אז די ציוניסטישע ארגאני-זאציע וועט מיט איהר גאנצען איינפלוס ווייטער שטיצען דעם ה' רומקאווסקי'ן אין זיין גרויסער אויפגאבע, וואס ער האט אויף זיך גענומען. זאלען די גע-גנער פון ה' רומקאווסקי וויסען, אז מיר וועלען איהם נישט פערלאזען. די ציו-ניסטישע ארגאניזאציע, אלס אזעלכע פערנעמט זיך נישט מיט פילאנטראפיע, רומקאווסקי האט אבער פערשטאנען זיין וואוילטעטיגקייט ארייננצוברענגען דעם נאציאנאלען עלעמענט און מיר ווע-לען איהם מיט אלע מעגליכקייטען שטי-צען.

נאכדעם ווי עס בעגריסט נאך דער פארזיצער פון יתומים-הויז (זגערזשער 40) ה' מענדעל רייכענבאר, נעמט דאס ווארט דער יובילאר. „לאנג רעדען קען איך נישט — זאגט דער ה' רומקאווסקי — איך בין מיט איבעראשט פון דעם כבוד, וואס איז מיר דא היינט צוגע-טיילט געווארען. איך פערשרייב דאס אבער נישט אויף מיין חשבון, נאר אויף דער קאנטא פון דעם אידעאל, וואס בע-זעעלט אונזער ווערק „העלענובעק", וואס איז אויפגעבויט. דאס ווערק נישט בלויז פון מיר, נאר פון אלע חברים פון דער פערוואלטונג.

ווייטער זאגט ה' רומקאווסקי, אז די שבחים, וואס זענען דא געזאגט געווא-רען, זענען געווען פריהצייטיגע. באמת האט מען געדארפט מעהר קריטיקירען, ווי לויבען, די לעצטע 2 יאהר זענען פ'ל קינדער, וואס זענען ארויס פון אינטער-נאט, אוועק אין שטאט און געווארען סוחרים, ד. ה. לופט-מענשען, דאס מאר ווייטער נישט געשעהן. ער שווערט פייערליך, אז עס וועט נישט געדויער'ן קיין דריי חדשים און אין דעם אינטער-נאט „העלענובעק" וועט ווערען אויפגע-שטעלט א נייער בנין. פריהער האבען מיר געקלערט, זאגט ער, צו בויען א קליין הייזעל, איצט אבער וועט דאס מו-זען זיין א הויז! אין דעם נייעם הויז ווע-לען איינגעשטעלט ווערען ארבייטס-ווער-קשטעטען, די קינדער פון אינטערנאט מו-זען ערצויגען ווערען אלס פראדוקטיווע שאפענדע עלעמענטען — ווער אלס ארבייטער, ווער אלס בעל-מלאכה.

ער פערענדיגט זיין הארציגע רעדע מיט א הייסען אפעל צו דער לאדזשער יו-דישער געזעלשאפט און צו דער יודישער פרעסע, צו אונטערשטיצען די דאזיגע אקציע און דער ווער פון „העלענובעק" וועט מוז זיין חוב לפי די קינדער פון אינטערנאט, צי מאכען פון זיי אינטע-ליגענטע נאציאנאלע שטאלצע יודען און מיטמענשען, גוט-געשולטע האנדווערקער און לאנד-ארבייטער, חלוצים פאר ארץ ישראל.

נאך די בעגריסונגען הייבט זיך אן דער קאנצערט-טייל. דא זעהען מיר, אז דער „העלענובעק" האט א חוץ גוטע, גע-זונדע „פויערים'לעך", „רעדנער" אויך גוטע „ארטיסטען" און „ארטיסטקעס".

גאנץ געלונגען האבען די קינדער אויסגעפיהרט לובאשיצקי'ס איינאקטער „מכירת יוסף" (העברעאיש), אויך די איינאקטערס „מארצישי'ס נעפורטס-טאג", „דאס צוגענומענע בערעל" (איינ-שטודירט פון די לעהרערין פרל. פעגינ-כאהן) זענען פון די קינדער מיט פיל פערשטענדניש אויסגעפיהרט געווארען.

גאנץ בעזונדערס איז זיך פראי אפגע-שפיעלט אויף דעם יתום קאלישער, וועל-כער האט פארגעטראגען דעם „משוגע-נעם אין שפיטאל", וואו דער יונגער ס. האט ארויסגעוויזען פיל ארטיסטישע פעהיגקייטען.

נאך די פארשטעלונגען איז אויף דער סצענע ארויף דער „טאטע" ה' ר.מ. רומקאווסקי און מיט טרעהרען אין די אוי-גען גערעדט די קינדער פאר'ן נחת, וואס זיי האבען איהם פערשאפט „איך דריק אייך אלעמען מיינע ליבע קינדער צו מיין ברוסט און קוש אייער יעדען אבר."

די קינדער לאזען זייער הארציגען גרויסען טאטען אין א „קרענצעל", טאנ-צען און זינגען, דער „ליבער טאטע" שמייכעלט אין דעם קרענצעל פיעס-קען צו מיט די הענד און שפרינגט-מיט מיט חברת קליינווארג.

די שמחה פון די קינדער איז אין לשער, זיי קושען און האלזען זייער ליב הארציגען טאטען אין פריידע. ס'טאנצען אויך די איבעריגע פערוואלטונגס-מיטגלי-דער מיט די דערוואקסענע מעדלעך פון אינטערנאט „באמאץ" אזוי א לאנגע צייט.

די שמחה איז געווען אנ'עכט יודיש-ליכע, דער אמת'ער יודישער ברען, די אמת'ע יודישע התלהבות, און ווען מיר זענען שוין געווען וויים אוועק אויפ'ן שאסע האבען זיך נאך אלץ פון דעם העל-בעלויכטעטען אינטערנאט געטראגען די פרעהליכע לידער פון די קינדער.

צום סוף ווילען מיר נאך בעמערקען, אז די 6 יאהריגע טאכטער פון ה' גלאס פינסקי האט געשענקט 4 וואגאנען פאר דעם פראיעקטירטען נייבוי צו דער האנדווערקער-שולע, וואס זאל איצט גע-בויט ווערען ביים אינטערנאט אין „העלענובעק".

די יובילעאום-פייערונג האט אויף די פערזאמעלטע איבערגעלאזט א אונגע-הויערען איינדרוק.

(—וישאן—)

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעהמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
גישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דער טעקסטיל-שטרייק און דער אַרביטראַזש.

אין זעלבען טאָג, ווען די קאָנסטיטוציע-קאָמיסיע פון סיים האָט בעשלאָסען דעם געזעץ געגען די קאָמוניסטען, האָט דאָס לעבען אַליין בעוויזען, אַז דער קאַפּיטאַליזם אין פּוילען האָט נישט בלויז דעם קאָמוניסטישען שונא געגען זיך, נאָר ער ווערט אויך בעדראָהט פון אַנדערע זייטען. אין לאָדז, אין'ם גרעסטען אינדוסטריע-צענטער פון פּוילען האָט אויסגעבראָכען אַן עקאָנאָמישער שטרייק, וואָס האָט אַרומגענומען 150 טויזענד אַרבייטער. עס האָט געהאַלטען דערביי, אַז די אַרבייטער פון אַנדערע אינדוסטריע-צווייגען זאָלען זיך סאָלידאַריזירען מיט די שטרייקענדע ווֹעבער און עס זאָל אויסברעכען אַן אַלגעמיינער שטרייק. און מיט דעם שטרייק ...

ש. הירשהאָרן.

קערענסקי וועגען דער יודען-פראַגע אין רוסלאַנד.

ער גלויבט נישט אין קומענדע פּאָגראָמען. — זיין מיינונג וועגען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין קרים. — די רוסישע פּאָליטיק אין כינאַ.

פון א. רעוואוצקי.

א. רעוואוצקי האָט פאַר מיטאַרבייטער פון „מאָרגען-זשורנאַל", געהאַט אַ געשפּרעך מיט א. קערענסקי'ן, וועלכער ווײַלט איצט, ווי בעקאַנט אין אַמעריקע. מיר גיבען דאָ די אינטערעסאַנטע אויספיהרונגען איבער פאַר די לעזער פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

ד י ר ע ד.

אַ מאַן פון מיטעלען וואוקס, שלאַנק, גלאַט ראַזירט און קורץ געשוירען, מיט שמאָלע, אַלס פּרישטשורעטע אויגען, ...

— אָבער וואָס איז אייער מיינונג וועגען דער יודישער אַגראַר-קאָלאָניזאַציע-אַרבייט אין רוסלאַנד?

„גלויבט איהר און דער אַגאַפּאַרמענד׳ לעבט פון אַ מלוכה-איבערקעהרעניש אין רוסלאַנד?"

— ניין — האָט שטאַרק אָנטשער...

אויף דעם האָט קערענסקי געענטפערט פאָלגענדען ענטפער:

— די מעשה איז די, וואָס דענוקין׳ס בעוועגונג איז געווען אַ קינסטליכע זאַך, זי האָט זיך נישט געשטיצט אויף מאַסען ...

ווער דאַרף דעם שטרייק?

(טעקסטיל-פעליעטאָן) פון י. אַבערזשאַנעם.

איהר ווייסט מיך אפשר אָנרופען משוגע, איהר קענט אפשר זאָגען, אַז איך גיי מיט דער רעכטער האַנד צום לינקען אויער, אַז דאָס, וואָס בײַ אַלע איז גרויז איז בײַ מיר בלויז.

איהר קענט זיך זאָגען, וואָס איהר ווילט, ...

דען סעזאָן פרישע אַנטיקען; און דאָס, וואָס איז געווען מאָדערען פאַר אַ יאָהרען זומער, איז הײַ יאָהר אַן׳אַרכיוו-אַרטיקעל.

אין יעדען לאַגער זוכט איהר ליגען אין די „פּאַראַדנע פּאָליצעס" די יוח ג׳-דיגע אַרטיקלען, שטיקלעך סחורה, ...

וואָס בלייבט, אַלזאָ, איבער די פאַ-בריקאַנטען צו טון מיט די דאָזיגע „קו-פּאָנס"? אָדער צו פאַרקויפען „אין בראָך", אָדער גיה נעם און צערייס עס צוריק אויף שמאַטעס.

איז וואָס טוט מען פאָרט, אַז די דאָזיגע ...

... ביז איבערצײַגט, אַז ווען זיי וועלען זיך אַרײַנזעצען אין זאַטעל, וועט מאָסקווא האָבען מיט זיי די זעלבע ענטוישונג, ווי מיט מוסטאַפאַ קעמאַל פאַשאַ.

קופּאָן № 77
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון׳ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ׳ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מאָנטאָג ד. 21 מערץ פון 8—9 אָוו.

צוזאמענפאהר פון יודישע קהלות אין ביילערן.

בערלין. (י.ט.א.) אין דער שטאט פירט איז אבגעהאלטן געווארן דער צוזאמענפאהר פון פערבאנד פון די יודישע קהלות אין ביילערן. נאך די עמענונגס־מיטגלידער האט דער צוזאמענפאהר אויסגעהערט דעם אלגעמיינעם און פינאנציעלן בעריכט. דער פינאנציעלער צושטאנד פון פערבאנד איז בעפרידיגענד. דער יערהליכער בודזשעט דערגרייכט ביז 320.000 מארק. די מלוכה־סובסידיע בעטרעפט נאר 50,000 מארק. אין בעריכט איז געזאגט געווארן, אז דער פערבאנד האט אונטערשטיצט פערשידענע וואוילטעטיגע אנשטאלטן, דאס ראבינער־סעמינאר, די הויכשול פאר יודישע וויסענשאפט און פיל אנדערע יודישע קולטורעלע אינסטיטוציעס. איינשטימיג איז אנגענומען געווארן דער בודזשעט אר׳ן יאהר 1927.

א לאנגע דיסקוסיע האט ארויסגערופן די פראגע פון אנשליסן זיך אין מלוכה־פערבאנד פון יודישע קהלות אין דייטשלאנד. עס איז דורך אלעמען אנערקענט געווארן דער שטאנדפונקט, אז דער מלוכה־פערבאנד דארף ענטשטהן אויפ׳ן יסוד פון אפעראייניגונג פון די לאנד־פערבאנדן פון די יודישע קהלות אין די צעזונדערע דייטשע לענדער. ווי בעקאנט איז אין סעפטעמבער הני־יאהר געשאפן געווארן אויף א צוזאמענפאהר אין שטוטגארט א פערבאנד פון דרום־דייטשע יודישע קהלות פון ביילערן, ווירטעמבערג, באדען און העסען. דער צוזאמענפאהר אין פרט האט בעשטעטיגט דעם סטאטוט פון גיי־געשאפענעם פערבאנד. דער צוזאמענפאהר האט פולשטענדיג אקצעפטירט די שטעלונג פון דעם הויפט־ראט פון פערבאנד אין דער שחיטה־פראגע. אפענבאר, אז די פראגע וועט ערלעדיגט ווערן אין גייסט פון געוויסענס־ברייהייט. עס איז בעשלאסען געווארן צוצוזאגן פון דעם נאהמענען צוזאמענפאהר פון די יודישע קהלות אין ביילערן אין חודש מאי 1927 אין מינכען.

80־יעהריגער געבורטסטאג פון טאמאס א. עדיסאן.

(אַ בריף פון אַמעריקאַ) פון אליהו זאַלודקאווסקי.

פאריגען פרייטאג האט גאנץ אמעריקא געפייערט דעם 80־טען געבורטס־טאג פון טאמאס א. עדיסאן, דעם גאונישען ערפינדער, וועלכער האט אין זיין דור מעהר אויפגעשטן פאר דער מענשהייט, ווי אלע פריהערדיגע דורות צוזאמען.

גאנץ אמעריקא האט געפייערט, דער בעל שמחה גופא איז אבער, ווי זיין שטייגער, 8 א זייגער אין דער פריה שוין גייועסען אין זיין לאבאראטאריום בײַ דער ארבייט.

ס׳איז גוט צו דערלענען אזא עלטער, צו זיין אנערקענט אין געשעפט פון דער גאנצער וועלט. פול מיט׳ן בעוואוסטזיין פון א לאנגען ניצליכען לעבען פול מיט געניאלע אויפטעכצען, וועלכע מ׳זעהט און מ׳צעניצט אויף שריט און טריט. בעזונדער בעמערקונגסווערט איז זיין מעהיגקייט, צו מערטיפען זיך אין זיין אר־בייט און דאס גאנצע ארומיגע, שוין ארייגגערעכנט אויך זיין עלטער, צו מער־געסען.

אין זיין לאבאראטאריום, אין זיין היים־שטעטעל איסט אראנזש—ניו דזשערזי—בײַ זיין אומערמידליכער ארבייט, נעמט אויף מיט בעשיידענקייט דער גרויסער עלעקטרישער מכשף, טאמאס עדיסאן, זיין 81־טען לעבענס־יאהר.

עדיסאן איז א טיפישער אמעריקאנער פראדוקט, זיין גיגיאליטיט איז נישט אויסגעבעט מיט ביכער־בלעטער פון ס׳ס־טעמאטישער מעכאניק־אגישער בילדונג, ער איז מיט זיין 60־יעריגער ענערגישער ארבייט און יונטערנעמונגס־גייסט, מיט׳ן אייגענעם אינסטינקטיווטן פארשונג־דראנג און נאטירליכען טאלאנט, ארויפגעשווומען אין די הימל־הויכען פון וועלט־בעריהמטקייט און האט בעגליקט די וועלט מיט זיינע וויסענשאפטליכע דערגרייכונ־גען.

א געוועזענער צייטונג־מערקויפער און שפעטער טעלעגראף־ארבייטער דא אין דעטראיט, רעקלאמירט ער זיך פאר דער ברייטער וועלט מיט זיינע מעכנישע וואקסענדיגע אידעעס. ער האט זיי אין די ווענד פון לאבאראטאריום מיט אייגענע כחות און עקספערימענטן אליין „אויפגעבויט" און פון די חלומות בע־שאפען וועלטען און ווערטען, ער ציהט זיין יניקה פון זיינע אייגענע ערפינדונ־גען און איז גלעכצייטיג א משפיע און א משופע צוזאמען.

עדיסאן שלאפט וועניג, אינגאנצען א פאר שעה אין מעת־לעת אויף דער חאר־טער באנק פון זיין לאבאראטאריום. ער אנערקענט נישט רוה־טעג, ער געמינט זיין רוה און ברכה אין דער ארבייט גופא. ער גלויבט אויך נישט אין געניא־לע איינפאלען פון דער העלער הויט, זיין אומערמידליכע התמדה פיהרט זיינע געדאנקען פון איין אויפטו צום אנדערן און דאס בעפרידיגט אויך זיין גייסט און גיט איהם פרישע כוחות אין לעבען.

ס׳איז שווער איבערצוצעהלען עדיסאן׳ס אלע ערפינדונגען. גרו׳ס איז אויך די צאהל פון זיינע אויפבעסערונגען און מעיולקעמינגען פון אלטע פרעמדע ער־פינדונגען. בעריהמט זענען זיינע: דופ־לעקס־טעלעגראף, פאנאגראף, טעלעפאן, דער לופטלאזער עלעקטרישער לעמפעל, שרייב־מאשין און נאך אנדערע, דאס איז א רעזולטאט פון זיין פארשונג־דראנג און זיין שטרעבען צו פערלייכטערען און פארשענערען דעם מענשליכען קיום און זיינער ווירקונגס־פעהיגקייטען.

אבער, נאך אלע זיינע עקספערימע־טען איבער פערצארנענע כוחות, נאך אלע זיינע וואונדער, וואס ער האט גע־שאפען, זענען עדיסאן׳ס כוחות געבלי־בען בײַגרעניצט אין די „פודות־חיצירה" און דער אמת׳ער, זען שקנת חכמה האט דערזעהן פאר זיין ערפינדערישען גייסט א גרענעץ, וואו ער איז פרעמד און אומ־בעהעלפען.

דער גרויסער ערפינדער קען אלץ שאפען מיט מעכאנישע מיטלען, נאר ביסעל פון די כוחות אבגעשאנען. זיינער אויסגעהערעוועטע אקסלען הייבען זיך שוין אינטער די שווער־בעלאדענע קאנען געבראכען. האבען טאטע־מאמע קיין אנ־דערע ברירה געהאט אין געמוט זיינער געליבטע מיזינקע אמתר׳ל צו דער ארבייט אינגשפאנען. איז יעדען בעגיגען, ווען די הימלען האבען נאך געדרימעלט און איבערן דארף האט געהאנגען א פער־מראכטע שטילשווייגענדיגע פינסטערניש, אמתר׳ל מיטגעגאנגען מיט׳ן טאטען א מחלך פון וויארסטען וויטש אין הויף פון פריץ נאך מ׳לך, און, צוריקגעהענדיג, האבען איהרע יונגע. צו קיין ארבייט

דאס התבודדות־שטיבעל פונ׳ם ראדאשיצער רב׳ן ר׳ אליעזר דוד זצ״ל.

אויף דעם בילד, וואס איז געצייכענט געווארן ספעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגע־בלאט", זעהט מען דעם רב׳נס חדר׳ל, אין וועלכען ער האט פערבראכט די לעצ־טע 30 יאהר פון זיין לעבען. דא איז פארהאן זיין בעטעל, דער כיור מיט א מעסעל צו וואסער, א לאמפ און דער גר־תמיד.

שטענדיגער קאנ־טראל בײַם אריינ־פאהרן קיין אמעריקא

וואשינגטאן (יט״א) דו אומי־גראציע־קאמיסיע פון אמעריקאנער קאנ־גרעס האט זיך לעצטנס בעשעפטיגט מיט פערשידענע פראגען, וואס האב־בען דו אויפגאבע צו פערהינדערן, אז אי־מיגראנטען דאלען נישט קענען ארייג־שמוגלען זיך אין דו פעראייניגטע שטא־טען. דו קאמיסיע האט בעשטאלט א גע־זעץ־פראיעקט וועגען א געגעזיען קאנ־טראל פון אלע פאסאזשירען און אפילו ארבייטער אויף אלע שיפען, וואס קומען אן קיין אמעריקא. דו אומגראציע־בע־אמטע דארפען אין ישרען פאל געגוי אויספאר־שען צו דו, וואס נעבען זיך אן אלס שיפס־ארבייטער, ארבייטען ווירק־ליך אויף דו שיפען. בעת דער דיסקוסיע האט געגעבען דאס וואר׳ט פאר׳שטעהער פון דער רעגירונג, וועלכער האט ער־קלערט, אז ווען דער דאזיגער געזעץ זאל אנגענומען ווערען, וואלט עס ארויסגערו־פען א שטארקע אונצופרידענהייט אין דו אייראפעאישע לענדער, וואס שטעהען אין האנדעלס־פערבינדונגען מיט דו פעראייניגטע שטאטען. צוליב דעם האט ער זיך ארויסגעזאגט געגען דעם פרא־ישקט. דער גורל פון שעזע־פראיעקט אין נאך אנטגילטיג נישט בעשלאסען געווא־רען.

קיין לעזען אין נישט קיין גזדאנקען, ער גלויבט נישט אין ספיריטואליזם, אין דער מעגליכקייט צו פאטעריאליזירען גייסט און צו קאמוניקירען מיט דער לעבענס־קראפט פון פערשטארבענע, ווייל דאס, וואס איז שטערבליך, האט נאך דאס אומשטערבליכע נישט דערגרייכט.

טאמאס עדיסאן — דער מערווירדי־גער פראקטיקער פון פיזיטיוע וויסענ־שאפטען האט אויף דער עלטער אנגע־הויבען צו גלויבען, אז עס עקזיסטירט א העכערער גייסט, וועלכער קאנטראלירט אלע ערשיינונגען. כוחות און בעוועגונ־גען פון דער וועלט־סיסטעם.

דעטרויט־מישיגען (אמעריקא).

ד״ר ווייטער קוק

א וואונדערבארע מעשה׳לע פונ׳ם נפטר־געווע־רענעם ראדאשיצער רב׳ן ר׳ אליעזר דוד זצ״ל, ווי אזוי ער האט ארויסגעהאלפען א ארימען דארפסמאן אין א גרויסער עת־צרה.

— פון — מאיר הערץ.

דאס איז געווען מיט א סך יאהרען נאריק.

אין דער אומגעגענד פון ראדאשיץ, אין א ווייטען דארף האט געוואוינט א יוד, וואס האט געהאלטען די מילך־פאכט בײַם דארפיגען פריץ.

דער יוד איז געווען אנ׳ארימער, פשוט׳ער יוד, אבער א גאטסארכטיגער און א גרויסער בעל מדות טובות. ער איז געווען א פטיפל מיט קליינע קינדער און כאטש פרנסה איז געווען בדוחק, בודעטטוגען האט ער קיינמאל, חלילה, נישט מתרעם געווען, איז געווען א שמח בחלקו און מיט אלץ זיך בעגנוגען גע־לאזט. ער האט שווער און בישער גע־ארבייט. יעדען בעגינען האט ער איף וויינע אקסלען געבראכט צושלעפען פון א מחלך־וויטש שווערע קאנען מילך פון פריצ׳ס הויף און זיי דערנאך ארייגגע־טראגען אין שטאט, וואוהין ס׳איז ווידער געווען צו געהן שעהנע וויארפשטען. ער האט דאס אלץ פארליב געטומען און אט נאך דערצו מקיים געווען די מצוה פון צדקה. פון אלע קאנען מילך האט ער יעדען טאג איין קאן, די ערשטע, געגעבען בעשר און עס צוטיילט פאר ארימע קינדער, נישט מקפיד זיינדיג ווער־בען, צי דאס זענען יודישע קינדער, צי דאס זענען נישט־יודישע קינדער פון די ארימע דארפישע אינוואוינער.

דער יודישער פאכטער האט געהייסען מרדכי און דאס גאנצע דארף האט מערדקא׳ן געהאלטען פאר א „מזושאנד־נעם זשיד" און איהם שטארק געאכטעט. אפילו אין הויף פון פרצישען שררה האט מען איהם געגלויבט און בכבוד געהאלטען.

וואלט זיך מרדכי גערנישט געווארגט, פון אלץ מקבל באהבה געווען. זענען אבער קינדער אויסערגעוואקסען. מ׳דארף וו לאזען רעדען שידוכים, דערצו האט ער מעהר מעכטער און מען בעדארף אבער זיי האבען גדנים מיט אויסשטייערס, ווערט שוין מרדכי פער׳דאגהט. און אזוי ווי ער האלט שטארק פון צדיק ר׳ אליעזר דוד אין ראדאשיץ, פאהרט ער אהין, גיט אן א קוויטעל מיט א פדיון און דער ראדאשיצער עמפערט איהם נהאי לישנא:

— דא האסטו, מרדכי, א זילבערנעם רובל, צושיל איהם אויף צוויי גלייכע חעלפטען, איין העלפט נעם פאר דיר און דעם צווייטען זאלסטו געבען דעם יונגסטען זוהן פון דיין פריץ. זאלסט איהם זאגען אין די אויגען פון זיינע פריצישע עלטערן, אז דאס שיק איך איהם א מתנה, ער זאל דאס תמיד טרא־גען אויף זיין הארץ. דאס וועט דיך און איהם מצליל זיין פון אנ׳אומגליק.

מעהר האט דער ראדאשיצער נישט געזאגט און דער ארימער פאכטער איז אוועק אהיים.

זענען יאהרען פערפלויגען און פער־שווינדען. בײַ מרדכי׳ן אין הויז האט זיך דעמאלט, ווי ער האט פון רצדאשי־צער בעקומען דעם האלבען זילבערנעם רובעל אנגעהויבען שורת זיין א ברכה און ער האט ווי עס איז געקענט אויפ־געבען די קינדער, אויפער די יונגסטע שאכטער, אמתר׳ל, וועס איז איהם גע־בליבען אויף די עלטערע יאהרען.

אמתר׳ל איז נאך נאר יונג געווען, אבער אויף איהר פנים האבען שוין גע־רוהט עוועזענד חנ׳ן און אהן א שיעור יודישע צניעות און זי איז אזוי שעהן און בע׳חנ׳ש געווען ווי אמתר המלכה, וועגען וועלכער עס וועט דערצעהלט אין דער מגילה.

איז אמתר׳ל אויפגעוואקסען. אויף מרדכי׳ן מיט זיין וויב האט די עלטער נאך מעהר אנגערוהט. זענען זיי שוין א ניט צוגעוועהנטע, צארטע אקסלען שווער געשראנען אויף זיך די מיט מילך איבער־געפולטע קאנען.

איינמאל, דאס איז געווען ארום פורים־צייט. אין א גראהען לבנה־פראסטיגען פריהמארגען, ווען אמתר׳ל איז ווי שטע־דיג געקומען מיט איהר טאטען אין פריצישען הויף נאך מילך, איז גראד אנגעקומען צוזאמהרען מיט א שליטען דער יונגער כראבייע, דעם פריצ׳ס יונג־סטער זוהן, און דערזעהענדיג דאס בילד־שעהנע יודישע מיידעל, איז ער שטעהן געבליבען א מערגאפטער. דער יונגער כראבייע איז נאר יאס געווען געקומען ביסעל פון די כוחות אבגעשאנען. זיינער אויסגעהערעוועטע אקסלען הייבען זיך שוין אינטער די שווער־בעלאדענע קאנען געבראכען. האבען טאטע־מאמע קיין אנ־דערע ברירה געהאט אין געמוט זיינער געליבטע מיזינקע אמתר׳ל צו דער ארבייט אינגשפאנען. איז יעדען בעגינען, ווען די הימלען האבען נאך געדרימעלט און איבערן דארף האט געהאנגען א פער־מראכטע שטילשווייגענדיגע פינסטערניש, אמתר׳ל מיטגעגאנגען מיט׳ן טאטען א מחלך פון וויארסטען וויטש אין הויף פון פריץ נאך מ׳לך, און, צוריקגעהענדיג, האבען איהרע יונגע. צו קיין ארבייט

דר. ווייטער קוק

אויף דעם בילד, וואס איז געצייכענט געווארן ספעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגע־בלאט", זעהט מען דעם רב׳נס חדר׳ל, אין וועלכען ער האט פערבראכט די לעצ־טע 30 יאהר פון זיין לעבען. דא איז פארהאן זיין בעטעל, דער כיור מיט א מעסעל צו וואסער, א לאמפ און דער גר־תמיד.

צו פאהרען פון איטאליען פון שטריום אויף דער גאלדענער חתונה פון זיינע גרעסטע עלטערן אין צווישען די בע־ריחמסטע שענקיטען פון איטאליענ׳ס טעכטער האט ער ניך אזא וואונדערבארע שענקייט ווי אמתר׳ל נישט בעמערקט. אין מיט איהר בעשטרענער איינפאך־דערפי־שער קליידונג, מיט איהר הערליכער געשטאלט, אויף וואס ס׳איז אויפגעגאסען געווען מלא חן, און איבערהויפט מיט איהר צניעות׳דיגער שמעדריגקייט האט זי בעצויבערט דעם יונגען פריץ, און אנשטאט צו מאכען זיין ערשטען וויזיט אינ׳ם הערליכען, ריכען פאלאץ, איז ער, ווי א פער׳כשוט׳ער נאכגעגאנגען, נאך די שריט פון אמתר׳ל אזוי ווייט, אזש אין ששאל ארין, וואו מ׳האט די קאנען אנ־געגאסען מיט מ׳לך, און ווען די קאנען זענען איבערפולט געווארען און אמתר׳ל האט אויף איהרע יונגע אקסלען אריבער־געוואלפען די שווערע משא, איז ער אונטערגעשפרונגען און מיט גרויס הכנעה און מיט געבעט זיי פון איהר ארבייט־נומען און אויף אייגענע פלייצעס די קאנען אהיימגעטראגען צו מרדכי׳ס שאכ־טער אין שטוב ארין.

דער יונגער כראבייע האט זיך שטערב־ליך פערליבט אין אמתר׳ן, איז גאנצע טעג אנגעזעסען בײַם יודישען פאכטער און מיט שרעהרען געבעטען, אמתר׳ן אל׳ן ווערען זיין כלה. איז געווארען אין פא־לאץ א גרויסע מהומה: ס׳שייטש א כראבייע זאל נעמען אנ׳ארים יודיש מיידעל. עס איז געווארען א גרויסער רעש. דער אלטער פריץ האט זיך שטארק ענט־געגענגעשטעלט און געסטראשעט זיין גע־ליבטען יונגסטען זוהן, צו פערלייקענען אלס קינד און איהם געגליך מעביר נחלה צו זיין. אויף דער פאכטער האט זיך רחמים געבעטען בײַם יונגען כראבייע:

— ס׳שייטש, ליבטיגער זיגמונד, נאך וואס טויג עס דיר, קענסט דאך נעמען א פרינטעסין, א פרישטין פון דיינס גלייכ־כען פאר א כלה, א שענערע כון מיין אמתר׳ל. וואס זאלסטו מצער זיין טאטע־מאמע?—האט אבער גארנישט געהאלפען און דער יונגער פריץ האט זיך נישט געלאזט איבערredען און רק געווען איינגע׳שקשע׳ט, גיין, און גיין, נאר אר מיט אפתר׳ן פאר א כלה נעמען.

(ענדע מארגען).

שטייגער פון אמעריקא

דיי געהיימניש פון יענער נאכט...

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

פון לעאן פייערמאן.

(53־טע פארטזעצונג)

ער איז ארין אין צווייטען צימער. אסתר האט זיך געטומען אויסטון. זי הא[illegible] געעפענט די שאנק. פלוצלינג האט זי בעהערשט א געוואלדיגע עקשנות. אלץ [illegible] איהר פער׳מאוסט געווארען!... זי האט שוין געהאט גענוג דאס ארומשלעפען [illegible] איבער דער וועלט...

שוין צייט זיך אפצורוהען...

אין אלץ איז איהר געווען גלייכגילטיג!... זאל ער טון, וואס ער ווילן... [illegible] ער אפילו ערמארדען!... זאל ער שיסען!...

און פערהאקענדיג די שאנק האט זי פלוצלינג אנגעהויבען שרייען:

— מענשען... ראטעווט!...

זי איז צוגעלאפען צו דער טיר פון שכנות׳דיגען צימער און זי געוואלט פע[illegible] שליסען, אבער גאלדשטיין האט בעצייטענס אויפגעפראלט די טיר און שטעלענד[illegible] זיך אויף דער שוועל האט ער געזאגט:

— איהר ווילט, זעה איך, ארויסקריגען זיך פון מיינע הענד? לייבער ווע[illegible] דאס אבער זיך אייך נישט איינגעבען.

ער האט אויסגעצויגען צו איהר די האנד מיט׳ן רעוואלווער:

— אייער לעצטער וואונש!...

אסתר איז געפאלען א האלב־בעוואוסטלאזע אויף דער קאנאפע.

— אייער לעצטער וואונש... גיך... איך האב נישט קיין צייט!...

אסתר האט געשוויגען, קוקענדיג אויף איהם מיט ברייט־אויסגעעפענטע אויגן.

— צי האט איהר גארנישט וואס צו זאגען אין דער לעצטער מינוט פאר׳ן טויט?

— יא... — האט זי שטיל געענטפערט און אין איהרע אויגען האט אויפגע־בליצט א שיין פון האפנונג.

— איך הער!... רעדט!... נאר גיך, גיך, גיך.

אסתר האט א ווײַלע געשוויגען. גאלדשטיין האט זיך צו איהר לאנגזאם דערנעהנטערט.

— רעד!...

אסתר האט איהם געכאפט פאר דער האנד. ער האט געצילט גלייך אין איהר הארץ. נאך איין סעקונדע און אלץ ענדיגט זיך. נאך איין סעקונדע און ער שי[illegible] אויס. זיי האבען זיך אנגעהויבען צו האמפערן.

— דו מיזט שטארבען! — האט ער געשריגען, וועלענדיג ארויסרייסען [illegible] פון איהרע הענד — דו מיזט!...

זי האט זיך שוואך פערטייליגט, ווייל זי האט נישט געהאט קיין כח.

און ער האט געצילט אין איהר הארץ און זיך געגרייט אויסצושיסען.

פלוצלונג האט אסתר זיך א ריס־געטון פון דער קאנאפע און ארומגעטומען [illegible] גאלדשטיין׳ס פיס האט זי געשען א הויכען [illegible]:

— פאטער!... דער׳הרג׳ע נישט דיין טאכטער! איך בין דיין שאכטער! [illegible] איך ווייל לעבען!...

גאלדשטיין האט זי אנגעקוקט מיט א סודות׳דיגען, אונפערשטענדליכען בלי[illegible] זי העט אויסגעזעהן ווי א משוגענע. דער רעוואלווער איז איהם ארויסגעפאלען [illegible] פון דער האנד. און א בעוואוסטלאזע האט זי געשעפטשעט:

— פאטער מיינער!... פאטער!... פאטער!...

גאלדשטיין האט אין דער ערשטער רגע געמיינט, אז אסתר איז געווארן [illegible] משוגע. עס האט איהם בעהערשט א שרעק. ער האט אסתר׳ן אויפגעהויבען [illegible] דער ערד און זי אוועקגעזעצט אויף דער קאנאפע.

— וואס?... וואס האט איהר געזאגט?...

— זאגט מיר נישט „איהר"... איך בין נישט פאר איין קיין פרעמדע... [illegible] מיך בײַם נאמען... איך בין דיין טאכטער...

— מיין... מיין טאכטער?...

— יא... איך געדענק נישט... דאס איז שוין געווען לאנג... די מיש[illegible] האט מיר דערצעהלט... זי האט דאס פאר מיר בעהאלטען פינפצעהן יאהר... קיינ[illegible] פון אונזער פאמיליע וויס נישט געגען דעם.

— זאג מיר, ווער איז געווען דיין מוטער? — האט גאלדשטיין געפרא[illegible] מיט א פערשטיקטע שטימע.

— איך הער אלץ דערמאנען... מיין מוטער האט זיך פאר מיר אין אל[illegible] מודה געווען... זי האט מיר געזויזען דיין פאטאגראפיע... זי האט געזאגט, ווי [illegible] דו הייסט... גאלדשטיין... דערייבער, ווען איך האב דאס ערשטע מאל געהערט [illegible] נאמען, האט מיר דאס הארץ גענומען העכער קלאפען... איך האב גלייך געפיהלט אינסטינקטיוו, אז דאס ביסטו... מיין פאטער... מיין פאטער...

— זאג, ווי אזוי איז דאס געווען... זאג דעם אמת...

— דעם אמת... דעם אויפריכטיגען אמת... די מוטער האט מיר דערצעהלט [illegible] אז דאס איז געווען אין וואַרשא... אויף דער מילא־גאס... דו האסט דעמאלט [illegible] וואוינט אין אונזער וואוינונג אלס סובלאקאטער... דו ביסט געווען א סטודענט [illegible] געפיהרט אנ׳ארים לעבען... מיין מוטער איז געווען יונג און שען... זי האט געה[illegible] זעהר א טך פערעהרער...

— אויף דער מילא־גאס?... דאס איז געווען דיין מוטער?

גאלדשטיין האט ברייט געעפענט די אויגען און איינגעגראבען זיך מיט בליק אין אפתר׳ס בלייכען פנים.

— איך גלויב נישט... איך גלויב נישט...—האט ער געשעפטשעט, אפטיש[illegible] דיג זיך מיט דער האנד דעם שוויס פון שטערן—דאס איז אונמעגליך...

— און דאך... הער ווייטער... איך וועל דיר דערמאנען... דו וועסט [illegible] איבערצייגען... מיין מאטער איז געווען א וואיאזשער... ער איז געפאהרען [illegible] קאלעקציע איבער רוסלאנד... א וואך איז ער געווען אין דער היים אין 3 חדש[illegible] האט ער ארומגערייזט... דאס איז געווען א גרויסער פעהלער פון זיין זייט. [illegible] וואלט קיינמאל נישט געדארפט איבערלאזען אויף אזא לאנגע צייט א יונגע [illegible] שענע פרוי... מיין מוטער האט דיר זעהר געפאלען... זעהסט, דו דערמאנסט דיך [illegible] הער ווייטער...

איך ווייס אלץ... אין א געוויסען אוועגד, גערענקסטו, ביסטו געקומען א הו[illegible] שפעט בײַ נאכט פון עפעס א באל... דו האסט געקלינגען, קיינער הא[illegible] נישט געעפענט... די דיינסט איז געשלאפען אין דער קוך... קיינער האט נישט [illegible] הערט... דער פאטער איז געווען פערריזט... מיין מוטער האט זיך אויפגעווא[illegible] פון שלאף. שנעל זיך אנגעטון און אויפגעעפענט די טיר... די ביזט אוועק אין [illegible] צימער... מיין מאמע האט זיך געלעגט שלאפען... אין 5 מינוט ארום ביסטו ארו[illegible] אין איהר שלאף־צימער... דו האסט געגעבען זאפאלקעס... אין צימער איז געווען פינסטער... די מוטער האט דיר געזויזען, אז אויפ׳ן טישעל ליגט א ליכט א זאמ[illegible] קעס... דו האסט דיך דערגעהנטערט צום בעט... דורכ׳ן פענסטער איז ארייגגע[illegible] לין אין צימער דאס העלע ליכט פון דער לבנה... א העלער פליך האט בעלויכ[illegible] דעם שענעם קאפ פון דער מוטער... און פון אונטער דער אוועקגעריקטער [illegible] דרע האבען זיך ארויסגעוויזען די ווייסע ארעמס... די מוטער האט דיר עפעס [illegible] זאגט, אבער דו ביזט געווען שבור... דו האסט דיך געוואלפען אויפ׳ן בעט... [illegible] מוטער האט פורא געהאט פאר א סקאנדאל און זי האט געשוויגען... אין [illegible] ארום האסטו זיך ארויסגעצויגען פון אונזער וואוינונג...

גאלדשטיין האט שווער געסאפעט. זיינע אויגען האבען זיך מערפולט [illegible] בלוט. ער איז געזעסען מיט האלב־פערמאכטע אויגען.

— הייסט עס, אז דו... דו... דו?... — האט ער געוויסט, ארויסלאזענד [illegible] דעם רעוואלווער פון דער האנד.

(פארזעצונג קומט)

לאדזער כראניק.

א ראדיא-סטאציע אין לאדז.

(!) דאס מיניסטעריום פאר עפנטלעכע ארבעטן האט בעשלאסען אויפצוקלאר אין קומענדיגן פרילינג א ראדיא-סטאציע.

יזרידישע אפטיילונג ביים צענטר. סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 10 בענייט די טעטיגקייט.

דער צענטראלער סוחרים-פעראיין, פעטריקאווער 10, טיילט מיט, אז די יזרידישע אפטיילונג ביים פעראיין, צו וועלכער עס געהערן: ארה. קעטפער, ד"ר גלאטער און די אפליקאנטן זעל-מערמאן און זעלמאנאוויטש האט בענוט די טעטיגקייט.

די אויפנאהם-שעה'ן זענען פון 6—8 בונדר. א חיץ פרייטאג און שבת.

תיקון מעות.

אין דער גאמיע וועגן דער ישיבה „תורת חסד" און אינזער נעלמוגיגמער האט זיך ארייגעלאפט א טעות. אנשטאט 20 תלמידים פון ארינע אל-מערן. וואס ווערן אויסשטאלטן פון דער ישיבה, דארף שטעהן 120 תלמידים

נאך דער ליקווידאציע פון טעקסטיל-שטרייק

הייבט טרעטען די טעקסטיל-ארבייטער צו צו דער ארבייט.

שטרייק פון די בעקער- און מעטאל-ארבייטער דויערט ווייטער.

(ז) געלטען זענען פארגעקומען די לעצטע עוזענגען פון די שטרייק-קאמיסיעס. עס זענען ארומגערעדט געווארען די פראגן, וואס זענען פערבונדען מיט דער ליקווידאציע פון טעקסטיל-שטרייק.

ס'איז אויסגעארבייט געווארען אויפרוף צו די ארבייטער, אין וועלכן ס'ווערט געזאגט, אז דער שטרייק ווערט ליקווידירט, אין דער האפנונג, אז דער ארבייטראט וועט אויספאלען גונסטיג פאר די ארבייטער.

צום סוף האבען די שטרייק-קאמיסיעס ארויסגעשיקט צו די פראווינצער אפטיילונגען, מיטטיילונגען וועגען צוטריטן חיינט צו דער ארבייט.

* * *

בעשלוס פון ארבייטראט-קאמיסיע מיט גילטיג זיין פאר די מייסטערס און אנגעשטעלטע.

(ז) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס די אינדוסטריעלער האבען אנגענומען דער ארבייטראט, מיט'ן בערעכנונג, אז די ארבייטראט - קאמיסיע וועט בשלוסען א הוספה נאר פאר די ארבייטער און נישט פאר די מייסטערס און ביוראו-אנ-

געשטעלטע, האט זיך אויגזער מיטארבייטער געווענדעט צו די פראק. פערענטפערט, וואו מען האט אזהם ערקלערט. אז פאר זיי איז געגעבן די ערקלערונג פון דער רעגירונג, און וועלכער עס איז בעטאנט געווארען, אז דער ארבייטראט וועט גילטיג זיין פאר אלע, וועלכע האבען געשפיהרט דעם קאמף.

אויבר! אונדוסטריעלער וועלען, נוט קוקענדיג דערויף, זיך בעמיהען דעם בעשלוס פון ארבייטראט-קאמיסיע נישט אנצווענדען לגבי די מייסטער און ביוראו-אנגעשטעלטע, אין דערויף פארלאזן א גערילט, וואיהין די בע'עולה'מע וועלען ארייגמאכען זייערע אנקלאגען.

שטרייק פון די מעטאל-ארבייטער דויערט.

(ז) געלטען אין פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון די שטרייקענדע מעטאל ארבייטער, אויף וועלכער ס'איז ארומגערעדט געווארען די שטרייק-לאגע.

פון די רעפערעטען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז בי די פארינע ארבייטראט זשען האט מען די מעטאל-ארבייטער אפילו אין די טעקסטיל-פאבריקען בע'עולה'ט; על פי רוב אין דער ארבי-

טראוש בנגע זיי נישט אנגעווענדט געווארען.

דערויבער קעגען נישט נעלטיג זיין פאר די מעטאל-ארבייטער, די בעשלוסען דערויבער ווערט בעשלאסען דעם שטרייק ווייטער צו פיהרען בין א פולשטענדיגען זיג.

דער בעקער-שטרייק.

היינט—א מאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר

(ג) געלטען פארמיטאג אין אין דן קלאסען-פערזאמלונגען פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון די פולישע בעקער-ארבייטער. עס איז אבגעשטימען געווארען א בערינלס איבער'ן גאנג פון שטרייק און ס'איז בעשלאסען געווארען ווייטער דעם שטרייק צו פיהרען.

נאכמיטאג איז אין יידישען בעקער-ארבייטער - פעראיין (לאנגשוניצקע 4) פארגעקומען א פערזאמלונג פון די יידישע בעקער-ארבייטער. די בעקער-ארבייטער זענען זיך אב פון דער פארגעלעגטער 5 פראצענטיגער הוספה.

חיינט פארמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון די קלאסען-פערזאמלונגען א גרויסע

זיי נישט נעגומען געווארען און בע-טרעלט בעת'ן ארבייטראזש, האלטען, אז דער איצטיגער ארבייטראזש איז ניט חל אויף די מעטאל-ארבייטער, און דע-ריבער ווערט בעשלאסען דעם שטרייק ווייטער צו פיהרען בין א פולשטענדיגען זיג.

גרויסע פערזאמלונג פון שערער-ארבייטער.

(:) פערגאנגענעם פרייטאג איז אין לאקאל פון דער דייטשער פיליע פון מעק סמיל-ארב. פערזאמלונג פארגעקומען א פערזאמלונג פון שערער. עס זענען אנוועזענד נעווען בערך 300 יידישע, דייטשע און פולישע שערער-ארבייטער.

עס זענען געווארען ארומגערעדט א רייה ווכטיגע פאר-פראגען, ווי די פראגע פון ציגענען שערער-ארבייטער, גיט פערזאמלונגס-מיטגלידער, גיט ארבייטען צו זאמען מיט נישט פערזאמלונגס - מיטגלידער. וועגען שאפען אן ארבייטס-פערמיטלונג אונפארמאציע-בירא. עמליכע רעדנער האבען אנגעוויזען אויף דער גיטווענדיגקייט, אז דער פערזאמלונג זאל אנווענדען אלע מיטלען און דערציהלען די לויגען זאלען דערהאלטען ווערען.

צום סוף איז געווארען אויסגעשוהלט א פאר-קאמיסיע פון פולישע שערער-ארבייטער, וועלכע זענען נאך בין אנצע נישט געווען פערטרעטען אין דער שע-רער-קאמיסיע.

נאך דער בעקער-שטרייק.

איינפערוויגונגען פון ארבייטס-אינספעקטאר.

(ג) נאכדעם אז אין דן קלאסען-פערזאמלונגען פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון די פולישע בעקער-ארבייטער. עס איז אבגעשטימען געווארען א בערינלס איבער'ן גאנג פון שטרייק און ס'איז בעשלאסען געווארען ווייטער דעם שטרייק צו פיהרען.

נאכמיטאג איז אין יידישען בעקער-ארבייטער - פעראיין (לאנגשוניצקע 4) פארגעקומען א פערזאמלונג פון די יידישע בעקער-ארבייטער. די בעקער-ארבייטער זענען זיך אב פון דער פארגעלעגטער 5 פראצענטיגער הוספה.

חיינט פארמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון די קלאסען-פערזאמלונגען א גרויסע

גלייפגערופען ווערען דערך דעם ד"ר ראזנבלאט.

* * *

(ג) פון די קהלה-קאלעגען גיט מען אן בער, אז די יורשים פון ערשט-פער-שטארבענעם לארד אינדוסטריעלער דוד בוסיעט האבען געגעבען פאר דער קרסע 2000 דאלער. דאס געלד זאל גיהן אויף דער פסח-אקציע פאר דער ארמער-יו-דישער בעפעלקערונג.

די קהלה-פערוואלטונג האלט אין איין דיס-קוטירען וועגען דער פסח-הילפס-אקציע,

נאר קיין געלד איז אין דער קהלה-קאסע נישטא.

בעריכט פון דער נעכטיגער זיצונג.

(ג) אונטער'ם פארזיץ פון דעם. ד"ר ר. ראזנבלאט איז געלעזען בייטאג פאר געקומען א זיצונג פון דער קהלה-פער-וואלטונג. אויף דער זיצונג האבען זיך פערזאמעלט אלע מיטגלידער פון דער קהלה-רוואלטונג, חוץ די פרנסים דעם. מינצבערג און ח. בערנער.

ביים פינקט קאמוניקאטען און בע-שלאסען געווארען צו דעלעגירען צו ה' רוטקאווסקי'ס 50-יעהריגען געבורטס-טאג, וואס איז געלעזען געפטערט גשוא-רען און העלענבערג, די פרנסים ה"ה קנארא און פלוויאצקי. דאן איז בע-שלאסען געווארען די ביטע פון דער קהלה-פערוואלטונג אין קאנסטאנטען וויי-גען סוטען - צוהילף 6 נשרפים-יודען. עס איז בעשלאסען געווארען צו געבען 300 זלאטים פאר זיי. עס איז אויך גע-נומען געווארען און אלט די בקשה פון דער קהלה-פערוואלטונג און ריקו און און די נאהענטסטע טעג וועט פון די בעשטימטע 8000 זל. נעשיקט ווערען פאר די ריקו'ער נשרפים 3000 זל.

צו חיץ דעם איז בעשלאסען געווארען אנצוקומען די וועכדיגע פון א רייה פיה-הייים אנגעשטעלטע מטוח א לוין-הוספה. אויך פאר'ן געקונדיגטען וועל-טער פון משגעגעים-רויז אויף וועמאלא נאס איז אנערקענט געווארען אנ'שפ-שרינגונג און דער חייך פון 3 חדשים פעסיע.

פרנס גרשון נימאן רעפערירט דעם בעשלוס פון קהלה-ראט בנוגע צו דער פסח-אקציע, אויף וואס די קהלה-פער-וואלטונג און בעפעלמעלטונגס צו בארען

(ג) אונטער'ם פארזיץ פון דעם. ד"ר ר. ראזנבלאט איז געלעזען ביטאג פאר געקומען א זיצונג פון דער קהלה-פער-וואלטונג. אויף דער זיצונג האבען זיך פערזאמעלט אלע מיטגלידער פון דער קהלה-רוואלטונג, חוץ די פרנסים דעם. מינצבערג און ח. בערנער.

ביים פינקט קאמוניקאטען און בע-שלאסען געווארען צו דעלעגירען צו ה' רוטקאווסקי'ס 50-יעהריגען געבורטס-טאג, וואס איז געלעזען געפטערט גשוא-רען און העלענבערג, די פרנסים ה"ה קנארא און פלוויאצקי. דאן איז בע-שלאסען געווארען די ביטע פון דער קהלה-פערוואלטונג אין קאנסטאנטען וויי-גען סוטען - צוהילף 6 נשרפים-יודען. עס איז בעשלאסען געווארען צו געבען 300 זלאטים פאר זיי. עס איז אויך גע-נומען געווארען און אלט די בקשה פון דער קהלה-פערוואלטונג און ריקו און און די נאהענטסטע טעג וועט פון די בעשטימטע 8000 זל. נעשיקט ווערען פאר די ריקו'ער נשרפים 3000 זל.

צו חיץ דעם איז בעשלאסען געווארען אנצוקומען די וועכדיגע פון א רייה פיה-הייים אנגעשטעלטע מטוח א לוין-הוספה. אויך פאר'ן געקונדיגטען וועל-טער פון משגעגעים-רויז אויף וועמאלא נאס איז אנערקענט געווארען אנ'שפ-שרינגונג און דער חייך פון 3 חדשים פעסיע.

פרנס גרשון נימאן רעפערירט דעם בעשלוס פון קהלה-ראט בנוגע צו דער פסח-אקציע, אויף וואס די קהלה-פער-וואלטונג און בעפעלמעלטונגס צו בארען

זיך 140.000 זלאטים, שוין ארייגגעלעגט געגרינג דערען די אויסצאהלונג פון 20 פראצענט פון די סאסנדרישס, וואס זע-נען בעשטימט געווארען פאר די לאדזער געזעלשאפטלעכע אינסטיטוציעס.

פרנס אפרים לאזער זעלטמאוויטש האט דערויף פערלאנגט, אז 100,000 זל. אויף פסח-אקציע זאלען אויסגעגעבען ווערען אויף צו פערטיילען די פראס-פעסיאנעלע און ווירטשאפטליכע אר-גאניזאציעס. א חיץ דעם האט ער געפאר-דערט, אז פון די 40.000 ל. וואס זאלען פערטיילט ווערען פאר די אינסטיטו-ציעס, זאל געגעבען ווערען 5000 זל. פאר די דיגע יודיש-וועלטליכע שולען.

דער פארזיצענדער דעפ. ד"ר ראזענ-בלאט ערקלערט, אז לעת עתה איז נאך פרינציפיעל צו רעדען וועגען דער פו-נאנדערטיילונג פונ'ם געלד.

אויך פרנס קאנא טיינט דאס זעלבע — ציטרשט, זאגט ער, מיז מען וארטען אז ס'זאל זיין געלד; ווי שרהאט ג-הערט פון די אנדרה'נוקעס וועלען זיי נישט אנגעטרעטען צו דער פסח-הילפס-אקציע פון דער קהלה. דערויבער שטעהט דער נאנצער ענין נאך אנגעשר א פרא-גע-צייכען.

דער נע-געוועהלטער פרעזעס ה' רום האט פארגעשלאגען, אז עס זאל גע-וועהלט ווערען א קאמיסיע פון 7 פער-זאן. די ראזונע קאמיסיע זאל זיך פער-נעמען:) מיט דער פראגע פון שאפען

לאדזער כראניק.

א ראדיא-סטאציע אין לאדז.

(!) דאס מיניסטעריום פאר עפנטלעכע ארבעטן האט בעשלאסען אויפצוקלאר אין קומענדיגן פרילינג א ראדיא-סטאציע.

יזרידישע אפטיילונג ביים צענטר. סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 10 בענייט די טעטיגקייט.

דער צענטראלער סוחרים-פעראיין, פעטריקאווער 10, טיילט מיט, אז די יזרידישע אפטיילונג ביים פעראיין, צו וועלכער עס געהערן: ארה. קעטפער, ד"ר גלאטער און די אפליקאנטן זעל-מערמאן און זעלמאנאוויטש האט בע-נוט די טעטיגקייט.

די אויפנאהם-שעה'ן זענען פון 6—8 בונדר. א חיץ פרייטאג און שבת.

תיקון מעות.

אין דער גאמיע וועגן דער ישיבה „תורת חסד" און אינזער נעלמוגיגמער האט זיך ארייגעלאפט א טעות. אנשטאט 20 תלמידים פון ארינע אל-מערן. וואס ווערען אויסשטאלטן פון דער ישיבה, דארף שטעהן 120 תלמידים

פאר 2000 רוסישע רובעל פון א וועקסעל—800 זלאטים.

(!) שהערגעלטען איז אין צוזוי-אפ-רוגונגס - אפטיילונג ביים קרעדיט-גע-ריכט האט דערגעלט-גע-ריכט בעטראגט געווארען אין דער פאר פון אנ'אפעלאציע דער פראצעס פון קושעווענסקי, וועלכען עס האט אנגע-קלאגט אינגער בערטאלד, פארערגרינג צו בעצאהלען רוסישע וועקסלען אויף 2000 רובל, וואס זענען אויסגעשטעלט געווא-

ראן אין יאהר 1914. דאס פאביאנגיער גע'ריכט האט דו תביעה נישט צוגע-פכקנ'ט. דו אפרופונגס-אפטיילונג ביים קרעדיט-גע-ריכט האט ארויסגעשטעלט אנ'ארטיל, לויט וועלכען דו ברידער קושעווענסקי דארפען בעצאהלען 800 זל. פאר 2000 רובל וועקסלען.

נאך א סקאנדאל אין א יידישער בעקעריי צוליב חילול שבת.

6 מיטגלידער פון „שומרי שבת" זענען ארעסטירט געווארען.

(ג) דעם פערגאנגענעם פרייטאג-צו-נאכט ביי קבלת שבת אין ארייגגעקומען אין דער וואליגער שוהל א יוד, וועלכער האט געטרעפען די גבאים, אז אין דער יידישער בעקעריי פון ח' קנרום בעקט מען חלות.

עמליכע חסידים שומרי שבת'ניקעס זענען דאן אויסגעקומען אין געוואלט ארייגען אין דער בעקעריי. היות מען האט די שומרי שבת'ניקעס נישט ארייגגע-לאזט דורך דער טיר, האבען זיי אויס-געהאקט א שויב און זענען ארייגגעדרונגען דורכ'ן פענסטער. אין דער בעקעריי האבען זיי געפונען די ארבייט אין פולען ברען. אויף דער פארלאגע זענען נאך געשטאנען אלע טשאלענטער און אויף די בייטען זענען געלעגען פולע ברעטער מיט פריש-געשמירטע, רויהע חלות, אויף ארייגצורוקען און אויוען. די שומרי-שבת'ניקעס האבען געפארערט, אז די ארבייט זאל תיכף ומיד אנערגרייפען ווערען. דער בעקער האט זיך ענטקעגע-געשטעלט, ערקלערענדיג, אז ער קאן נישט לאזען געהן לאיבער דאס רויהע חלה-מוגג. די שומרי שבת'ניקעס האבען אבער נישט געוואלט אבטרעטען, און אויפגעשטעלענדיג זיך אין פיס-גרוב,

שרקלערט, אז אים שבת וועלען זיי נישט לאזען בעקען. עמוצער פון דער בעקע-רייה האט דאן געריפען פאליציי און ערקלערט, אז כ'זענען ארייגגעקומען אין אנהר בעקערייס שפרייטיקער, וועלכע לאזען אויף אנדערע נישט ארבייטען.

די פאליציאנטען האבען פערהאפטען 6 שומרי-שבת'ניקעס און זיי אבגעפיהרט אין 4. פאליציי-קאמיסאריאט, וואו עס אין געגען זיי צוגרייטגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

אזוי ארום האט דער בעקער געהאט די מעגליכקייט אבצובאקען די חלות אין דערנאך ארייגצורוקען די טשאלענטער. די יודען זענען דערווייל געווען ארעס-טירט אין 4. קאמיסאריאט.

וועגען ארעסט פון די 6 יודען האט מען מודיע געווען די ארטאראקטישן פארלאמענטארישע פארשטעהער סעב. אשר מעגרעלכאן האט אינטערוועניר, אנווענדענד, אז זיי זענען נישט פון שטרייקער אין די ארשטמיטגע זענען בעפרייט געווארען.

זיי מען מעלט אונז מיט, ווערען די שומרי-שבת'ניקעס אנגעקלאגט דורך דער פאליציי פאר שטערען די רוה. ד' שומרי שבת'ניקעס, דאנעגען, קלאגען אז דעם בעקער פאר אנגעבען געגען זיי א פאלשע ערקלערונג, אז זיי זענען פולומר-שטע שטרייקערס.

נתן ביסטריצקי'ס רעפעראט איז „הזמיר".

דונגסטאג אוועגד האט נתן ביסטרי-צקי געלעזענט אין „הזמיר" זיין רעפע-ראט וועגען „שאפונג און דורכלעבן ארץ ישראל".

אין א זעלטען שטארקען העברעאיש, פול בולדליכע און פאעטישע פער-גלייכונגען. רעדט דער טאלענטפולער העברעאישער שרייבער פון „פטשטעלער ארום דעם אויצטיגען קרייזנס אין א"י, וואס דערף מיט לאנגישער גיטשווענדיגקייט פונהרען צו א נייער פערשטארקטער עליה — צו א פינפטע עליה.

פונקט ווי ישרע געאלאנישע תקופה, זאגט דער רעדנער, ווערט געשאפען דורך א נאטור - קאטאסטראפע, אזוי מוז אויך ישרע געזעלשאפטליכער קרי-זיס פונהרען צו אנ'אויפשטייג פון נייע פחות, צו אנ'אויפקום פון א נייער גע-זעלשאפטס - פארמאציע. דער נאצער זין פון אויטגען קרייזנס אין א"י — דאס איז די קונפטיגע עליה.

ער שטעלט זיך דאן בעזונדערס אב אויף דעם חיליק, וואס איז פארהאן צווי-שען דער בעוועגונג פאר א"י און א ע-ליכער בעוועגונג ביי די אומות-העולם.

די בעוועגונג פאר אויפלעבען א"י איז אין א טעגשליכע, אז א נאציאנאלע, וויל מיר ווילען אין מיזען גלייכצייטיג ע-דערן דעם גאנצען לאראטטער פון אונ-זער ביזן אויטגעגעבען פאלקס-לעבען. מיר מאכען דורך א רעוואלוציע, וואס מיז ערגרען אלע איינזעלע געוואוינהייטען.

און וויל מיר געפונען זיך אין אזא אויפגאהמס-לאגע אין ממילא, דער וועג שווערער, און ישרע קרייזנס, ד. ה. יע-דער אפרוה און אבשוואלונג פון דער ארבייט, פדי שפעטער מיט בעגייטע פחות צו טרייבען פאראויס, רופט זיין ביי אונז אב שארפער.

דער בעסטער בעווייז פאר זיי גע-

דיש הארץ און א גלוטיגע יידישע נשמה, מיט וועלכער ער בעזונגעלט און בעהאלט יעדעס יידישע ליד, ישרע אויסגעפיהרטע קאסטאזיע.

דערביי פערמאגט ריזאנצעוו א שטה-גע, הגם נוט גאנץ גרויסע, גוט געשולטע קלאנג- און מעטאל-פולע לירישע-דראמא-טישע בארינטאן-שטימע. מיט א ווייטלען ווארינקען טעמבר. זעלטען צו געפונען ביי בארינטאנען אזא פיינעם פיגאנ און שטהנע מעצא-ווצע, ווי אויך רייצענדע קאפ-שטימע (פאלצעט), מיט וועלכע דער קונסטלער דערגרייכט די שענסטע עפעקטען, פערדרעענדיג דערמיט די קלענע דעפעקטען פון דעם אויבערען רעגיסטער (א ביסעל בעלעגט און מאנגל-מאל צו אפענע מענער). בכלל, גוט קו-קענדיג אויף די אינגיגע קלונגע חסרונות, וואס בעגלייטען אגב יעדען גרויסען קונסטלער און וואס האט גארנישט גע-שטערט דעם אלגעמיינעם שטארקען אינ-דרוק פון זיין געזאנג, מיז מען ריזאנג-צעמ'ן פערעלעגען צו דעם „אויבען-אן" פון דער קלענער פלייטערע פון אינזערע מאדערנע פאלקס-לידער-זונגער און גאר זעלטענערע ארטאריען-זונגער, וועלכע מיר, יודען, פעטאגען, לידער, זעהר וועגוג.

ד"ר ל. פריבולסקי.

טעאטער און מוזיק.

לעא ריזאנצעוו-קאנצערט.

דער קאנצערט פון טאלאנטפולען זונ-גער לעא ריזאנצעוו האט ביי אונזער לאדזער יידישען מוזיקאלישען עולם ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסי-רונג. לעא ריזאנצעוו, דער אמאליגער פולער פון בערהמטען רוסישע „בלוי-ען פויגעל", האט, אזוי ווי זיין חבר ווים-מאר לענסקי, לעצטענס זיך געגעבען צו פלעגען דאס יידישע פאלקס-לידער און צו עזהען זיין קונסטלערישע יניקה פון דעם רייכען יידישען פאלקס-לידער-אוצר.

לעא ריזאנצעוו (לאמיר פורש בשבח זמן — ליבב ראזענצווייג) האט זיך טאקע גאנץ בעזונדערס אויסגעצייכנט מיט די הערלעך-אויסגעפיהרטע קאמפאזיציעס פון צוויטען אין דער פהה-אקציע. דאס איז געווען מיטל פראגרעם, וואס איז בעשטאנען פון בלוי יידישע און דעב-רעאישע לידער. הגם דער קונסטלער האט זיך בעמיהט מיט זיין אינטערע-סאנטער אינטערפרעטאציע אויפרצוגיג-בען ריכטונג דעם סטיל און נוסח פון אלע קאמפאזיציעס, וואס האבען אויס-גנפלילט אין דער פראגרעם. שוין די פערשידענארטיגקייט פון צוזאמענגע-

טעאטער און מוזיק.

לעא ריזאנצעוו-קאנצערט.

דער קאנצערט פון טאלאנטפולען זונ-גער לעא ריזאנצעוו האט ביי אונזער לאדזער יידישען מוזיקאלישען עולם ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסי-רונג. לעא ריזאנצעוו, דער אמאליגער פולער פון בערהמטען רוסישע „בלוי-ען פויגעל", האט, אזוי ווי זיין חבר ווים-מאר לענסקי, לעצטענס זיך געגעבען צו פלעגען דאס יידישע פאלקס-לידער און צו עזהען זיין קונסטלערישע יניקה פון דעם רייכען יידישען פאלקס-לידער-אוצר.

לעא ריזאנצעוו (לאמיר פורש בשבח זמן — ליבב ראזענצווייג) האט זיך טאקע גאנץ בעזונדערס אויסגעצייכנט מיט די הערלעך-אויסגעפיהרטע קאמפאזיציעס פון צוויטען אין דער פהה-אקציע. דאס איז געווען מיטל פראגרעם, וואס איז בעשטאנען פון בלוי יידישע און דעב-רעאישע לידער. הגם דער קונסטלער האט זיך בעמיהט מיט זיין אינטערע-סאנטער אינטערפרעטאציע אויפרצוגיג-בען ריכטונג דעם סטיל און נוסח פון אלע קאמפאזיציעס, וואס האבען אויס-גנפלילט אין דער פראגרעם. שוין די פערשידענארטיגקייט פון צוזאמענגע-

וואס וויל די געזעלשאפט „טאר"?

אנ'אויפסלערונג ווענען איהרע צילען און אויפגאבען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ענטשטע־הונג פון דער 'געזעלשאפט „טאר" (געז, צו בעזעצען יודען יודען אויף דער ערד) האבען זיך בעוויזען אין דער יודישער פרעסע, סיי אין לאנד און סיי אין אויס־לאנד, ידיעות און מיינונגען, וועלכע האבען אינגאנצען קיין גרונד גישט, אדער זיי זענען א פראדוקט פון גישט אריינ־שיריען זיך אין דער זאך — לאנג.

דאס פרעסע ביורא ביי „טאר" געפינט דעריבער פאר נויטיג צו געבען פאלגענ־דע אויפקלערונג:

די געזעלשאפט „טאר", וועלכע געפינט זיך איצט נאך אין סטאדיום פון אָרגא־ניזאציע שטעלט זיך אלס צענטראל־אויס־גאבע פראדוקטיוויזירען די יודישע מא־סען, שטרעבענדיג שאפען א געזונטען לאנדווירטשאפטליכען יודישען קלאס.

1) עפנען ביליגע און עוועגשוועל אוס־זיפטע ביבליאטעקען פון א מאכמעניש לאנדווירטשאפטליכע ליטעראטור וואס זאל געבען די יודישע מאסען פראקטי־שע אנווייזונגען אויף אלע געביטען פון לאנדווירטשאפט;

4) שאפען א ספעציעלען פארשלאג פאר פראגען פון לאנדווירטשאפטליכע פראבלעמען.

5) שאפען לאנדווירטשאפטליכע קאָ־פעראטיוון (אטגקויף פון מכשירים און זריעות, ווי אויך פארן פערקויף פון ערד־פראדוקטען);

6) גרינדען אנ'ארבייטס־פערמיטלונגס־ביורא פאר ערד ארבייטער א. א. וו.

„טאר" האט אויך די אויפגאבע אויס־צוגעפינען אין לאנד גישט־בעזעצטע ערד שטחים און אויף זיי בעזעצען די אויס־געשולטע יודישע ערד־ארבייטער. ס'איז אבסלאוט גישט בעגרינדעט די מיינונג, אז אזא שטרעבונג קאן ארויסרופען א פערשטארקונג פון אנטי־סעמיטיזם. לויט דער פוילישער קאנסטיטוציע, וועלכע גיט פולשטענדיגע גלייכבערעכטיגונג די יודישע בירגער, האבען אויך די לעצטע דאס רעכט צו געניסען פון דער גאפלאנ־שער ערד־פערטיילונג.

נאר אויב דער דאָרטיגער אומשטאנד האט נאך פארלויפיג בלויז א מעאָרעטי־שען ווערט, וואל דער „ט א ר" אנווייזען אויף געגונג גרויסע שטחים ערד אין לאנד וואס זענען ביז איצט פערוויסט אין זייער פראדוקטיווער אויפלעבונג וואלט געקאנט ברענגען א קאלאסאלן גו־צען פון אלגעמיינעם מלוכה־שטאנדפונקט ביי א גרויסער אנשטרענגונג פון ארבייט און ביי א גאהרעריגען געלד־פאנד קאן זיך די דאזיגע אקציע גלענצענד איינ־געבען, פונקט ווי ס'גיט זיך אין אויס־צולעבען פערוואר־לאזטע שטחים אין פא־לעסטינא, קרים, קאנאדא, ארגענטינא א. ד. גל. „ט אָ ר". קאן אויך גישט אוועק קוקען פון די שוין עקזיסטירענ־דע יודישע לאנדווירטען, גערטנערס, א. ד. ג. ל., וואו גישט האבענדיג קיין מעגליכקייט צו געניסען פון א סיסטעמאטישער און ראציאנאלער לאנדווירטשאפט אויפצולוגן, ארבייטען זיי מיט פרימיטיווע מעטאדען, וואס מאכט מיגדערוו ערשיג זייער טעטיגקייט אין בע־צוג צו זייערע קאנקורענטען. דעם דאָ־זיגען אונא'מאלען צושטאנד וויל „טאר" ענדערן דורך בעבען מאכמענישע הילף אויף אלע נויטיגע געביטען. דער מאכ־מאנישע אפאראט פון „טאר" וועט אויך אויסנעמען ווערען אויף פארצובריטע א געוואוגשטען עלעמענט פון יודישע עמיגראנטען פאר די לענדער, וועלכע זענען אמען אויסשליסליך נאר פאר קווא־ליטיצירטע לאנד ארבייטער. דער „טאר" געפינט פאר נויטיג אויסמערקזאם צו מאכען אויף די דאזיגע אומשטענדען כדי ס'זאל קלאר ווערען דער ברייטער עפענטליכקייט, אז עס האנדעלט זיך וויי־זען דער לעזונג פון א זייער שווער און וויכטיג יודיש פראבלעם. „ט א ר" ער־קלערט דאביי, אז זי זיין מיסיע האט בלל גישט קיין שייכות מיט פארשיי און פאליטיק, נאר מיט א גרויסער יודישער ארבייט.

צו דער דאזיגער פראקטישער ארבייט ווערען אנגעגעבען מיטצוהעלפען אלע, וואס גלויבען אין די שאפונגס־קרעפטען פון יודישע פאלקס מאסען און אין זיי־ער גאר אלע אויפלעבונג.

די עפענטליכע מיינונג.

פרעמע עריזונג פאר ארטיקלען, בריוו אין רעדאקציע און בעפערקונגען, וואס חאבען א געזעלשאפטליכען אינטערעס, פאר וועלכע די רעדאקציע נעמט גישט איבער די סטראנגטארטליכקייט.

ציוניסטען? בירגער פון לאדז!

מיר לעבען איצט אדורך א שווערע צייט אין ארץ־ישראל. עס פון קומען די גרויסע אנשטרענגונג פון אלע מאלקס־פוחות כדי ארויסצוקוועטשען פון דער לא־גע און הילפער צו פערווירקליכען דעם ציוניזם.

דאמאלס און דרייפאך וויכטיג איז אין איצטיגען מאמענט דאס ערציהען פון יונגע כוחות וואס זאלען געהען אין לאנד גיט קוקענדיג אויף אלע שווערינקייטען און עס אויפבויען מיט זייער בלוט און שווייס. עס פון אויפגעוועקט ווערען די גרויסע טראדיציע פון די ערשטע העל־דען וואס האבען אויפגעבויט דעם נייען יודישען ישוב אין א"י.

פון איך הענגט אב די מעגליכקייט צו פערווירקליכען די דאזיגע גרונד־בע־דינגונג פון ציוניזם! מיר האבען אין גאנ־צען לאנד טויזענדער און אין לאדז צעהנדליגער יונגע יודען וואס זענען גרייט הילפער צו בויען דאס לאנד אויף דער גרויסער קאנקורענען. דעם דאָ־זיגען אונא'מאלען צושטאנד וויל „טאר" ענדערן דורך בעבען מאכמענישע הילף אויף אלע נויטיגע געביטען. דער מאכ־מאנישע אפאראט פון „טאר" וועט אויך אויסנעמען ווערען אויף פארצובריטע א געוואוגשטען עלעמענט פון יודישע עמיגראנטען פאר די לענדער, וועלכע זענען אמען אויסשליסליך נאר פאר קווא־ליטיצירטע לאנד ארבייטער. דער „טאר" געפינט פאר נויטיג אויסמערקזאם צו מאכען אויף די דאזיגע אומשטענדען כדי ס'זאל קלאר ווערען דער ברייטער עפענטליכקייט, אז עס האנדעלט זיך וויי־זען דער לעזונג פון א זייער שווער און וויכטיג יודיש פראבלעם. „ט א ר" ער־קלערט דאביי, אז זי זיין מיסיע האט בלל גישט קיין שייכות מיט פארטיי און פאליטיק, נאר מיט א גרויסער יודישער ארבייט.

צו ארע יודישע לאנדווירטען אוי גוטם־בעזיצער אין פוילען!

די יודישע געזעלשאפט צו בעזעצען יודען אויף דער ערד „טאר" אין וואר־שע, מוראדע 10, ווענדעט זיך צו אלע יודישע גוטס־בעזיצער פארמערס, לאנד־ווירטען אין פוילען אויך צו די פערזע־גען, וואס אינטערעסירען זיך מיט דער פראגע פון דאס בעזעצען אין ארבייט פון יודען אויף דער ערד, מיט דער בי־טע צו געבען מעגליכקייטען אנצוקניפען מיט זיי א קאנטאקט, מיט דעם צוועק צו ערמעגליכען צוצישיקען די אלע אינ־פארמאציעס וי אויך פראפאגאנדע לי־טעראטור, וואס האט א שייכות מיט דער פראגע פון בעזעצען יודען אויף דער ערד אין פוילען.

קערענסקי וועגען אנטיסעמיטיזם איז רוסלאנד.

ניו־יארק. (י.פ.א.) דער מיהרער און וואר־זאגער פון דער ערשטער רעוואָלוציאנערער רעגירונג אין רוסלאנד, אלעקסאנדער קערענסקי, וועלכער וויל איצט אין אמעריקא, האט אין א געשפרעך מיט צייטונג־קארעספאנדענטען ערקלערט: בלויז א פאליטיש פרייע און דעמאָקראטיש געזונדע רוסלאנד וועט פעזיר ווערען די גרויסע טראדיציע פון די ערשטע העל־דען וואס האבען אויפגעבויט דעם נייען יודישען ישוב אין א"י.

פון איך הענגט אב די מעגליכקייט צו פערווירקליכען די דאזיגע גרונד־בע־דינגונג פון ציוניזם! מיר האבען אין גאנ־צען לאנד טויזענדער און אין לאדז צעהנדליגער יונגע יודען וואס זענען גרייט הילפער צו בויען דאס לאנד אויף קלאפען. דאס אנטיסעמיטישע גיפט האט לעצטענס פער'פעסט די בלוט פון א גרוי־סע צאהל אפילו סאוויעטישע בעאמטע און קאמוניסטישע פארטיי־טויר. די פינ־סטערע כמאלע וואקסט גישט נאר בעי יודען. זי בעפינט אויך איהר אויסדרוק אין א ביטערע שנאה אז אלץ, וואס איז גישט רוסיש, צו אלע פרעמדע: צו די גרוזינער, ארמענער, אוקראינער א.א.וו.

מיט א בעזונדערן שטאלץ האט דער געוועזענער פיהרער פון דער רעוואָלו־ציאנערער רעגירונג דערמאנט דעם פאקט, אז אין די ערשטע 7 מאנאטען פון דער גרויסער רוסישער רעוואָלוציע איז פון דער רוסישער שפראך פאר־שוואונדען געוואָרען דאס וואָרט „זשיד". דער מיליטערישער קאמוניזם האט דאס שענדליכע וואָרט וידער אויפגעלעבט און דער „נעפ" האט איהם נאך מעהר פערשטארקט...

ענדיגענדיג דעם געשפרעך האט קע־רענסקי געזאגט, אז וואָס די קאמוניסטי־שע דיקטאטור וועט אנטרעטען איהר מלסן פאר א פריען רוסלאנד וועט מעג־ליך זיין מיט ערמאלג צו בעקעמפען דאס אנטיסעמיטיזם און די וויילע שטימונג פון ראסען־האס, וועלכען ער האט גע־שאפן.

אייגוואנדערונג קייו קאנאדא.

אטאוואַ (יפ"א) פון דעם בערוכלם פון עמיגראציאנס־דעפארטמענט פון דער קאנאדער רעגירונג, וואס איז אויצ־פערעפענטלכט געווארען, איז צו זעהן אז די עמיגראציע קען קאנאדע האט זיך אין משך פון די לעצטע 10 חדשים פער־גרעסערט אויף 55 פראצענט און פער־גלייך מיט דער אייגוואנדערונג אין פארי־גען יאהר. אין פערלויף פון די לעצטע 10 חדשים זענען ארייגעקומען קיין קאנ־אדע 118.199 עמיגראנטען. מיט א יאהר צוריק זענען אין משך פון די זעלבע 10 חדשים ארייגעקומען בלויז 67.439 אייגוואנדערער. אין משך פון חודש יאנואר 1927 זענען קיין קאנאדע ארייגעקומען 4.164 עמיגראנטען, וואס מאכט אויס מיט 79 פראצענט מעהר ווי אין חודש יאנואר פארוגען יאהר. פון דער דאזיגער צאהל זענען 899 געקומען פון אנגלאנד, 905 פון די פארייניגטע שטאטען און 2360 פון אנדערע לענדערן.

שאקאלאדע און צוקערוואר־ג

G. G. Lardelli

בהכשר און אויפזיכט פון

כשר לפסח מאסאטאווער רב (פרוי ורשה)

הכשר: לראי' ביד הפירמא „ווערטהיים" כי המגדנות והמשקאות (שאקאלאדע, מאג־פיטורעז וואפטען הנעשות מצירינען ומעמראצען) מתעשית הפאבריק של ה' ג. ג. לארדעלי הנמכרות ע"י הפירמא הנ"ל על חג הפסח, נעשית בהכשר גדול עצהיו"ט ע"פ השגחתי — וכל המגדנות אשר בתיבות חבישתן יהי' מונח הכשר כות עם החותם שלי בכל בקבוק וצלוחית אשר יהי' דבוק עליהן פתקא כשר לפסח בהשגחת הרב ממאסומוב יוכלו אחב"י גם החרדים לאכול ולשתות מהן בחג הפסח שנה זו הבע"ל בלי שום פקפוק יאכלו ענוים וישבעו

ולראי' באתי על החתום ועש"ק ויקרא ו' אד"ש תרפ"ו לפ"ק

נאום מאיר הכהן ווארשאוויאק חונה פת מאקשוב פרור ורשה.

אליין־פערטרעטער: האנדעלסהויז ר. ווערטהיים, ווארשא, קרולעווסקא 18, מעל. 64.

זלאטים

600000
400000
200000
100000
100000
60000 צו 2
50000 „ 5
25000 „ 7
15000 צו 10
10000 „ 29
5000 „ 44

אסך

צו 3000
צו 2000
צו 1000
א. ז. וו.
א. ז.
וו.

פון אויבערגעזאגטע לוז

די אויבענדערמאנטע סומעס קען יעדער געווינען קויפענדיג א לאז פאר

1/1 — 40 זל., 1/2, — 20 זל., 1/4, — 10 זל.

אין דער איינציגער, עלטעסטער און גליקליכסטער קאלעקטור

E. Lichtenstein

i S-ka

צענטראלע

Warszawa, Marszałkowska 146

אגענטלונגען:

I. Bielańska 3, II. Krak. Przedm. 37, III. Królewska 43, IV. Nalewki 42, V. w Łodzi, Piotrkowska 72 gmach Grand Hotelu.

די פירמע עקזיסטירט פון יאהר 1835.

קאנטאר פ. ק. א. פאר וארשא 93-74

לאדז 6-2-09

דאס גלוק שטייגט שטענדיג צו די בעזיצער פון אונזערע לאסען.

אינזער קאָ־עקזיר האט שוין אויסגעצאהלט א סך מיליאנען זלאטי, בעגליקענדיג טויזענדער מענשען.

נ. בעשטעלונגען פון דער פראוינץ ערלעדיגען מיר לויט אונזער פרעדיציע שנעל אין פונקטליך, פרוים־שיקענדיג שרינגענדע לאסען מיט גלייכער פאסט.

אויף דעם פלאץ אויסשנידען און אונז געפל. צופריקען.

בעשטעלונג ל. ט.

צו דער ל. אפטיילונג פון דער בערוהמטעסטער, גליקליכסטער קאלעקטור אין פוילען

E. Lichtenstein i S-ka

Łódź, Piotrkowska 72

דערמיט בעשטעל איך צו דער I-טע קלאס 15-טער מלוכה־לאטעריע

_____ שנגעץ צו 40 זל.
_____ האלבע צו 20 זל.
_____ פערטעל צו 10 זל.

דעם בעטראג לאר די לאסען וועל איך בעצאהלען אין פ. ק. א. אויף № 9374 דורכ'ן משעק, וועל־כען איך וועל בעקומען פון דער קאלעקטור.

נאמען און פאמיליען־נאמען _____

געוויזער אדרעס _____

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע

פעלד־בעטען

מערזעהן מיט דער אמעריקא־מארקע

Palma-Patent

פאר וועלכע מיר גאראנטירען.

אויך שטעטס אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: נימעל־בעטען מינדער־בעטען, אמעריקאנעס, מינדער־ווענעלעד, חויכע סיי־דער־בעענלעד, שאמאזוע און געבעטע מאטראצען.

גיליגסטע פרייזען • רעיעלסטע בעדינגונגען!

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערלי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען־דאקטוירים פון 9 פריה. ביז 6 אָוענד. — מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען־שטעלען, קינסטליכע בערגזאנען־בעשטראלונגען, אימפונגען געגען שקאר לאטינע.

פערלוירען געוואָרען

3 וועסלען 1) 300 זל. צאהלבאר 30/IV אין ראדזין זשירא זילבערמאן, 2) 189.50 זל. אויפשש. י. קאץ אין ראדאם, צאהלבאר 28/V אָרדע ס. גאלדמאן, 3) 279.30 זל. צאהלבאר 18/IV אויס־שעלער ח. קויפמאן אין שידלאוועצ אָרדע ס. גאלדמאן. דער אָהרליכער פינדער ווערט געבע־טען געגען בעלוינונג אבצוברענגען צו געבער. גאלדמאן, פיעטריקאוער 26. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג 1108

פאר 3 זל. ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויפצוצא־לען וויכטיגליך פאר יעדען פ.

פ. לעווין,

קאנסטאנטינער 58,

פראנט־געוועלב.

בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז־שאטעס מיט 25% ביליגער פון צענגיג.

Dr. med. H. LEICHTER

סאנמטאגטינער 9, רוג זגערסקיע

טעל. 49-66.

צאהן־כירורג

פעצע. פון פוראנישע קראנקהייטען פון שטענ־קעס, נומעגס, רושענטלעס, צאהן־פלומבעלעס א.ו.ו.

יעצט אין פון 1½-5 אין פון 8-9 עה. זונטאג 9-2.

Paniom, chorym na anemję, udzielam bezpłatnie porady, jak pozbyłam się anemji i upławów. Proszę załączyć markę na odpowiedź. Pani Kekow, Gdańsk, Langgasse 13, II. 842

NERWOWI, NERWOWCY

cierpiący na drażliwość, słabość woli, brak energji, melancholję, przesyt życia, bezsenność, ból głowy, wrażliwość nerwów, sledzennice, nerwowe zaburzenia serca i żołądka, otrzymują broszurę Dr. Welsego „Cierpienia nerwów" Dr. Gelhard & Co., Gdańsk. 842

ליבאבלאט־ווערקסטאט

פון קוליגינערען אנ ערנסט פערלייכטער

כי יסיתד אחיך, בן־אמך או בנך, או בתך או אשת חסך או רעך נלכה

אין אנ'אנדער ביורא אריין זאלט די זאגען נייז נאר פיעטריקאווער 17 (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אויסטאוו בעוויעגנהאפט ערלעדיגט אלערלי ביטעס, קלאוזולעס זאבען פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אד־וואלאניעס, רשמרסען — הענגמאנ־צעסיעס, פעמער אין קאמיסאר.־זשאנדי. ביטעס אין אלע פאליזיי־בעצירקען, שות־פות־אמטען, סטאמטען, אקטען אינמערציזיעס, אקטען דאראַ־וויזנעס, קארנע ספראוועס, מי אויך איבערזעטזונגען אין אלע שפראכען. שנעל, רעיעל און ביליג!

מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייי־מאשינען, גארדעראבען א.ז.ו.

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווילצמאן נארוטאוויטש 19 (רזיעלנא)

אין מעבעל־געוועלב (פריה.־חאוי.) שטנקעוויטש 29 ביי מיר אין שטענדיג פערש. גענוצטע מעבעל אין גוטען זושטאנד צו פערקויפען.

מעבעל!!!

דער גרעסטער אויסוואהל פון קאמפלעט־אינריכטונגען און אינצעלנע מעבעל־שטיקער צו בעקומען נאר אין לאגער פון ה'

ווינטער

41 קילינסקיעגא 41

אין פראנט־געשעפט.

בעמ.: איך קויף גענוצטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

וויכטיג פאר דאמען!!!

נאר פאר 2.50 זל.

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־הויטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטע הויטע איבער־ארבייטע איך אויף גענאליך נייי. נעדענקט די אדרעס:

23 זאוואדזקיע 23

אין הויף, 2־טען אינגאנג, לינקס פארטער.

ווערען געמאכט זאמדענע, שטרוי־מיט זיידע אויך פיל־הויטען אין אלע פארבען אין מיינער

בעמ. 7 נאר פאר זל. אויפהיהרונג „TOLA"

אבאנאמענטס־פריין:

פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פרעמדקרייך און בעל־גיען — 20 פרענק, אין אנדערע לענדער 1,25 דאלער.

אנאנסען־פריין:

פאר א מילימעטער־שורה פאר'ן מעקסט 16 גרעשען, פרעמדע 24 גר., אין מעקסט 40 גר., פרעמדע 60 גר., נאכ'ן מעקסט 12 גר., פרעמדע פאר אויסלענדישע אגענטען 100% מעהר אויסער דער שטאמפ — מיט 50% מעהר. פון ד פון די פריזען גישט ארומגענעמען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca: E. Bamberski. Tłocznia H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.